

De Slang in het Paradijs

door *E. Gerdes*

Nijkerk-G.F. Callenbach

DE SLANG IN HET PARADIJS

EEN VERHAAL UIT DE DAGEN DER HERVORMING

DOOR

E. GERDES

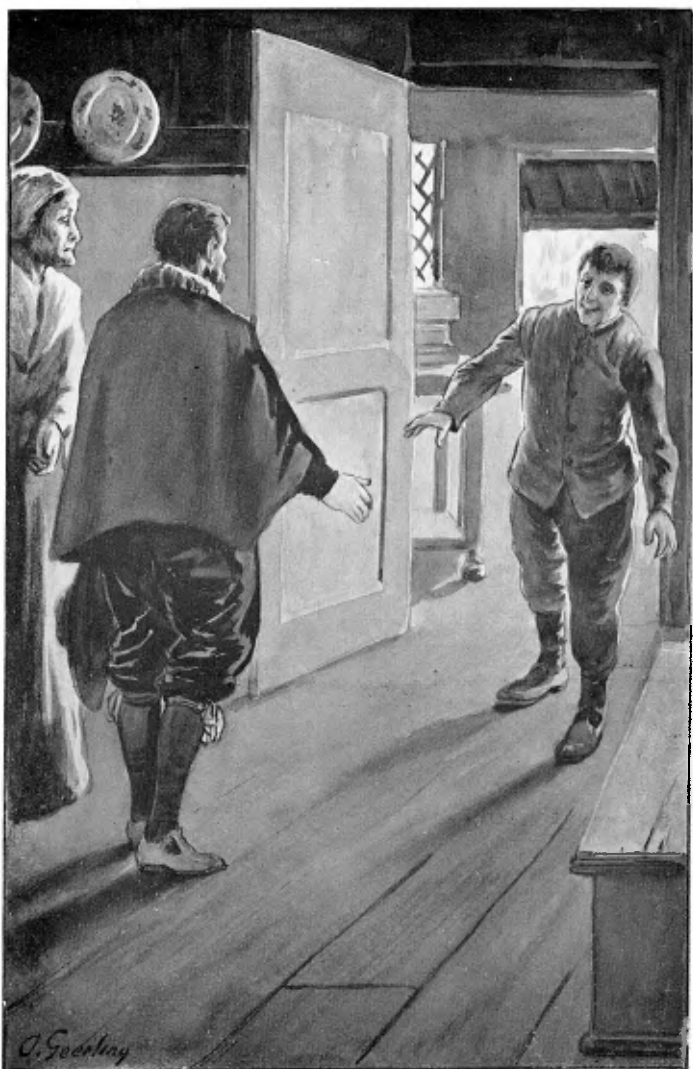
ZESDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

„Zijt gij . . . Christoffel Fa . . . ?”

I.

DE OUDE KANTWINKEL.

De jaren 1560 tot 1566 kunnen in de Nederlandsche historie als zeer belangrijk worden aangemerkt, inzonderheid ten opzichte der Hervorming, die zich vooral toenmaals wijd en zijd verbreidde. Wel ondervond de reformatie grooten tegenstand, daar de koningen der aarde zich met den antichrist verbonden hadden; maar zij doortrok toch als een zuurdeesem het hart der onderdanen en riep een geest van vrijheid, kloekmoedigheid, vreugde en liefde te voorschijn, welken geest Rome nooit gekend heeft of kennen zal.

Het zag er in gemelde jaren treurig uit. De strijd tusschen vleesch en geest, tusschen het oude en het nieuwe leven, tusschen priesterheerschappij en godsdienstvrijheid, woedde toen allerhevigst, en menig kind Gods, dat pas de vreugde van het nieuwe leven had leeren kennen en den eersten stap op de baan der gerechtigheid gezet had, om vroolijk zijn weg hemelwaarts te vervolgen, werd eensklaps afgesneden, gelijk de jeugdige bloem meêdoogenloos door een booze hand wordt afgerukt.

Filips II, koning van Spanje, regeerde als graaf over deze landen. Van dezen somberen man liet zich niets goeds verwachten. Hij haatte het licht en schuwde de prediking van zaligheid uit genade door het geloof, evenzeer als zijn biechtvader, die hem den hemel toezegde, indien de koning voortging met het doen van goede werken, die daarin bestonden, dat hij de aanhangers der Hervorming deed ver-

volgen, pijnigen, onthoofden of verbranden. Welnu, niets is ook gemakkelijker voor een koning, die op deze wijze meent zalig te zullen worden. Hij luistert slechts naar den antichrist, en geholpen door de geestelijke boosheden in de lucht, spant hij met zijn trawanten samen, — en de oorlog aan den Christus en zijn belijders is verklaard. Filips II, die zich in deze landen door zijn halfzuster, Margaretha van Parma, liet vertegenwoordigen, had tot haar hulp verscheidene bekwame mannen naar Brussel gezonden, welke stad de residentie der landvoogdes was. Verscheidene edelen deelden met haar het bewind over deze landen en de namen van Egmond en Willem, prins van Oranje, staan als zoodanig gunstig bekend. Deze edelen zagen dagelijks met weerzin, hoe zij in hun voorrechten gekrenkt werden en hoe vooral de vrijheid van godsdienst, hunnerzijds zoozeer gewenscht, door den invloed der Spaansche raadslieden werd beperkt en ingekort. De prins van Oranje, schrander en voorzichtig als hij was, meende langs een vriendelijken en zachten weg te kunnen bewerken, wat hij geloofde voor het waarachtig heil des volks een behoefte te zijn; maar zijn oogen waren toenmaals nog niet genoeg geopend om de ongerechtigheden van Rome en Spanje in te zien, en eerst later, toen de brandstapels lichtten en het bloed bij golven stroomde, toen de martelaren vermenigvuldigden en de natie geheel voor sceppter en mijter gekromd lag, toen eerst verliet hij den weg der onderhandeling en rukte het zwaard uit de scheede, om de vrijheden te verdedigen van een volk, dat door God uit de duisternis tot het licht was geroepen.

De haat der Nederlanders tegen deze Spaansche priesteroverheersching nam bij den dag toe, en hoewel de toorn van den getergden leeuw nog niet was losgebarsten, stond hij echter gereed zijn manen te schudden. Eerst in 1566 brak de storm los, die slechts de voorbode was van een langdurigen krijg, door welchen de vaderlandsche bodem met het bloed der helden gedrenkt werd.

Wij willen onze lezers in Antwerpen binnenleiden, namelijk in het Antwerpen van 1564. Deze stad had zich reeds oud-

tijds van de meeste Zuidnederlandsche steden onderscheiden door haar verdraagzaamheid en toegeeflijkheid jegens hen, die afwijkende gevoelens omtrent den godsdienst hadden. Reeds in 1522 was de leer, zooals Luther ze in Duitschland gepredikt had, in gemelde stad bekend geworden, en wel het allereerst in een Augustijner klooster, wyl Luther, nog monnik zijnde, tot diezelfde orde had behoord; en hoewel de kloosterlingen Hendrik Voes en Johannes Esch om hun vasthouden aan die leer te Brussel den brandstapel moesten beklimmen, zorgde nochtans de Heer, dat met hun asch ook zijn waarheid allerwegen werd verspreid. Twee jaren later reeds waagde het een priester, even buiten de stad, luide zijn stem tegen het pausdom te verheffen, en ondersteund door een Augustijner monnik, wiens naam, helaas, de geschiedenis niet bewaard heeft, bood hij der samengevloeide menigte, die hongerig was naar het ware levensbrood, een spijze aan, die niet door Roomsche afgoderij bedorven was. Onder anderen zeide hij eenmaal: »Wij zijn erger dan Judas; hij verkocht en leverde den Heer; maar wij verkoopen Hem u en wij leveren Hem niet.« Zijn voorbeeld werd door vele monniken en priesters gevolgd en bleef niet zonder invloed op den magistraat, die het in 1550 openlijk waagde zich tegen de inquisitie te verheffen en zich verzette tegen het afkondigen der Spaansche inquisitie-plakkaten. De overheid der stad liet zelfs toe, dat de hervorming in het geheim werd gepredikt, en de historie noemt ons de beide predikanten Georgius Sylvanus en Kaspar van der Heyden, die in de hand Gods een middel waren, om vele zielen met het waarachtige heil in Jezus Christus bekend te maken. Evenwel, toen Karel V volhield en Antwerpen met zijn ongenade bedreigde, ging de overheid, hoewel met protest, over tot de afkondiging dier strenge maatregelen, waarbij ieder ketter met den dood werd gestraft. Nochtans was de magistraat niet bij machte het prediken buiten de poorten harer stad genoegzaam te beletten, want ofschoon de markgraaf van Vlaanderen een ijverig vervolger der Hervorming was en het hem dikwijls gelukte, vooral door verraad, predikers machtig te

worden en te vonnissen, werd het volk nimmer moede de waarheid te hooren, welke door kloekmoedige mannen verkondigd werd.

De afkondiging dezer plakكاتen oefende een nadeeligen invloed op de welvaart der stad. Verscheidene kooplieden maakten zich gereed om te vertrekken, de handel stond stil en vele handwerkslieden verlieten de stad, om elders vrijheid voor hun godsdienstoefeningen te zoeken. In weerwil echter van dezen treurigen toestand bleven er nochtans velen in de stad, die op geheime tijden en plaatsen bij elkander kwamen, om Gods Woord te lezen en de kinderen te doopen naar de wijze der Gereformeerden van dien tijd, iets wat bij lijfstraffe verboden was. Ook waagde het af en toe een predikant, binnen Antwerpens muren te dringen en het volk met de Bijbelsche waarheden bekend te maken.

Het was in het midden der maand Juli van bovengenoemd jaar 1564. De lucht was buitengewoon warm, en de voetgangers, die zich op straat bevonden, haastten zich zooveel zij konden, daar zij beducht waren door een onweder overvallen te worden. Inderdaad trok uit het zuidwesten een zwarte lucht over de stad heen, en van verre vernam men reeds het rommelen des donders. Plotseling verhief zich een sterke wind, die het stof door de enge straten der stad deed opstuiven en het dwarrelende langs pleinen en markten joeg. De bootjes, welke hier en daar in de Schelde met touwen aan den oever bevestigd lagen, werden eensklaps als door een onzichtbare, sterke hand achterwaarts gedreven, en op de golven dansende, stieten zij met een hevig gekraak tegen elkaar. Verscheidene handelaren, die aan den dijk woonden, snelden toe om hun tonnen en vaten in huis te halen, daar zij zagen, dat deze tegen elkander botsten en in de rivier dreigden te rollen. Overal, alsof men een groot onheil duchtte, waren de handen bezig de uitgestalde goederen te bergen, om ze voor den aankomenden regen te beschutten, of te beletten dat de wind ze medevoerde.

Op den hoek eener nauwe straat, dicht bij het oude Augustijnerklooster stond, tijdens ons verhaal, een niet al

te klein huis, dat volgens den bouwtrant dier eeuw een zeer smaakvol voorkomen had. Langs de geheele breedte van het huis strekte zich boven de onderste verdieping een luifel uit, onder wier beschutting eenige goederen uitgesteld waren, om den kooplust der voorbijgangers op te wekken. De tweede verdieping van dit huis was eenigszins een vooruitstekend of overhangend gebouw en bood den toeschouwer een tamelijk groot venster aan, dat omgeven was door wit geschilderd beeldwerk. De gevel van deze woning was ook met zoodanig beeldwerk versierd, en langs de beide daklijsten had de bouwmeester kunstig houtwerk aangebracht, dat een hoorn des overvloeds, gevuld met bloemen en vruchten, voorstelde. Boven de huisdeur, en dus onder de luifel, was een langwerpige steen in den muur gevoegd, in welken de woorden gebeiteld stonden: *De oude kantwinkel*.

Op bovengemeld tijdstip zag men, bij het eerste hoorbaar worden van den ratelenden donder, uit deze woning een vrouw naar buiten treden, die, zoo schielijk als zij slechts vermocht, een menigte voorwerpen, welke onder de luifel hingen, in een grooten korf pakte. Allerlei kanten van verschillende grootte en waarde vlogen, door den wind gegrepen, onder haar handen weg, en zij moest groote moeite doen, om ze weer bijeen te rapen. Verscheidene mutsen en kapsels, die afzonderlijk aan banden hingen, schommelden tegen elkander of verwarden zich in de halskragen en linten, die heen en weder fladderden, naarmate de wind ze opwoei. De eigenares dezer goederen had geruimen tijd noodig, eer het haar gelukte heur kantjes, lintjes, mutsen, halskragen en kapsels in behoorlijke orde te bergen, en nauwelijks was zij daarmede gereed en bevond zij zich weer in haar winkel, of een bliksemstraal kliefde de lucht. Hevig ontsteld wierp zij zich op een stoel, en den blik op een crucifix richtende, dat tegenover haar aan den muur hing, sloeg zij haastig een kruis en herhaalde dit, toen een verschrikkelijke donderslag het huis deed schudden en de vensters deed rinkelen.

»O, al gij heiligen, staat mij bij!« stotterde zij, terwijl zij zich op de knieën wierp, en het hoofd dermate boog, dat

het in aanraking kwam met een open kantdoos, die op een bankje stond.

Wederom flikkerde een bliksemstraal, en dieper boog zij het hoofd, zoodat het nu geheel als in de kanten begraven was. De slag, welke op het licht volgde, was even sterk als de vorige, en deed haar hart sidderen van schrik en ontzetting.

»O, wat zal er van mij, arme en eenzame, worden?« riep zij uit, terwijl zij het niet waagde de oogen te openen, of het hoofd op te heffen. »Sta mij bij, heilige Jozef, en weer het gevaar af, dat mij dreigt, gebenedijde Clara!«

Maar het scheen dat deze beide heiligen niet naar de kantverkoopster luisterden, want de nu volgende bliksemstraal en donder waren nog sterker dan de vorige. In grooten angst stond zij op, en haar kleed over het hoofd werpende, vlood zij, zonder te bedenken dat zij de voordeur opengelaten had, uit den winkel naar het achtervertrek, waar zij zich in den donkersten hoek nederwierp. Hier verhief zij opnieuw haar klacht, en alsof zij nu de hulp der straks genoemde heiligen wantrouwde, riep zij steunende en klagende uit :

O, Lubert, Lubert, waar blijft gij toch? Kunt gij uw meesteres zoolang alleen laten? Gij kondet reeds lang weder tehuis zijn! Maar ik ken u. Gij staat gewis ergens te babelen. Wacht maar, wanneer gij hier zijt, dan zal ik u...«

Een hevige donderslag belette haar de bedreiging verder uit te spreken. En alsof zij berouw had, waartoe de vrees voor de stemme Gods gewisselijk bijdroeg, liet zij er haastig op volgen :

»Neen, neen! ik zal niet morren, goede Lubert! Waart gij maar hier, want ik ben zoo alleen. O, Lubert, o, Lubert!«

»Is hier iemand, die in nood verkeert?« vroeg de stem van een man, die den winkel doorgegaan was en nu het achtervertrek binnentrad.

De kantverkoopster, gerustgesteld door de nabijheid van een mensch, waagde het nu op te zien en aanschouwde bij het licht, dat door een klein venster in deze kamer drong,

een man van ongeveer zes en dertig jaren. Hij was niet groot van gestalte en eer mager dan gezet. Zijn wangen waren bleek, en de oogen, hoewel mild stralende, verrieden, benevens de eenigszins gebogen houding van het lichaam en de ingevallen borst, dat deze man aan een kwaal onderhevig was. Zijn kleeding was eenvoudig, naar den smaak van dien tijd bestaande uit een korte broek van een donkere kleur, een breedgeplooiden sluitrok, die slechts tot aan de heupen reikte, en een kort manteltje, dat hij wegens den regen nu geheel van boven tot beneden toegeknoopt had. Hij hield een breedgeranden, zwarten hoed in de linkerhand, en met de rechterhand zich den regen uit het gelaat wischende, wachtte hij alzoo het antwoord af op de vraag, die hij tot de kantverkoopster gericht had. Deze verhief zich van haar zitplaats en naderde den vreemdeling, voor wien zij in het geheel geen vrees gevoelde, daar zij veeleer in hem de hulp aanschouwde, welke zij daarstraks had afgebeden. Zag er de onbekende, die daar voor haar stond, uit als een lelie, die door een worm was aangetast, de kantverkoopster daarentegen geleet een verlepte siokroos. Haar gestalte was lang en mager, en de kleur van haar gelaat zoo geel alsof zij zich met een aftreksel van saffraan had gewasschen. Zij mocht ongeveer zestig jaren oud zijn, en hoewel vele menschen op dien leeftijd reeds gebogen gaan door de ongemakken des levens, was het haar nochtans gelukt een rechte houding te bewaren. Door het gemis van verscheidene tanden was haar mond gedeeltelijk ingevallen, terwijl haar beide kaken zichtbaar vooruitsprongen. Voeg hierbij een tamelijk langen neus en een zeer breede kin, dan hebben onze lezers het portret van de eerzame kantverkoopster Margriet de Deuze.

»Ik dacht, dat gij in nood verkeerdet,« zei de onbekende, »daarom trad ik door den winkel in dit vertrek. Heeft het onweder u niets gedeerd?«

»Volstrekt niets, volstrekt niets,« antwoordde Margriet, die blijde was iemand in haar nabijheid te zien, »maar ik jammerde, dat het onweder mij zoo verrast had en ik mij

geheel alleen bevond. Ga echter zitten,« ging zij voort, terwijl zij een stoel bij den vreemdeling plaatste.

»Ik dank u voor uw moeite,« zei de onbekende, die de aangeboden zitplaats innam. »Maar ik begrijp niet, hoe gij jammeren kunt, dat gij alleen zijt. Wij zijn immers nooit alleen.«

»Ik wel, waarde heer,« zei Margriet. »Mijn knecht Lubert is reeds een uur geleden uitgegaan.«

»En toch zijt gij niet alleen geweest, want God is altijd bij u. Hij ziet en hoort al uw daden en woorden.«

In dit oogenblik liet zich weder een sterke donderslag hooren, en terwijl Margriet het hoofd over de tafel boog, vervolgde de vreemdeling :

»Ook spreekt die God soms met een geduchte stem, niet zoozeer om ons te verschrikken, als wel om ons te vermanen afstand te doen van onze zonden, en ons te herinneren dat wij in zijn macht zijn. Al wat God doet, is liefde. Liefde spreekt zoowel uit de stem des donders als uit den zachten Meiregen. Door den donder roept Hij den mensch toe : Gedenk, dat Ik de Heer uw God ben, wien gij eenmaal rekenschap zult geven van al uw daden ; door den regen verkwikt Hij het dorstige land, evenals Hij de ziel verkwikt, die naar Hem dorst.«

Margriet zag den vreemdeling met haar grijze oogen wantrouwend aan. Zulke woorden had zij in langen tijd niet vernomen. Wie was deze man ? Een priester was hij niet, want hij droeg een geheel andere kleeding ; ook behoorde hij gewis niet tot de Roomsche Kerk, want anders zou hij, bij het gedurig rommelen des donders, wel het teeken des kruises over de borst gemaakt hebben. Wie was hij dan ? Zou hij misschien een van die ketters zijn, die van tijd tot tijd Antwerpen binnenslopen ? Dit wilde zij gaarne weten, doch zij meende met behoedzaamheid hierin te werk te moeten gaan.

»Gij hebt gelijk, waarde heer,« zeide zij, »doch het is zeker wel te verontschuldigen in een vrouw, wanneer zij zich in zulke oogenblikken alleen gevoelt.«

»Dit is zoo, maar het moest toch niet zoo wezen. Waarom overvalt mij geen siddering, terwijl de God der eere dondert? Ik ben immers even zulk een mensch van vleesch en bloed als gij? Wat jaagt u dan zulk een siddering aan?»

»Dat weet ik niet,« antwoordde de kantverkoopster, »maar ik ben nimmer geruster dan wanneer er iemand bij mij is.«

»Kan u dan een mensch beschermen? Misschien wel voor zichtbare vijanden; maar wanneer u een gevaar nadert, dat u van alle zijden omringt, en waarin de hulp eens menschen tekortschiet, wat dan? Wat baat het u dan, al stonden er ook honderd menschen om u heen?»

»Dan zou ik de hulp der heiligen inroepen!« antwoordde de kantverkoopster.

»Zouden zij u dan kunnen helpen? Wie zegt u dat? De priesters! Maar dezen kunnen het wel mis hebben. Hoort wat God zegt: »Roep Mij aan in den dag der benauwdheid, Ik zal u er uithelpen.« Hieruit merkt ge, dat God niet zegt: »Roep de heiligen aan,« maar »Mij.«

En wederom sloeg de kantverkoopster een wantrouwenden blik op den vreemdeling. Deze zag dit wel, maar ging niet-temin vriendelijk voort:

»God alleen kan en wil ons helpen. In alle omstandigheden des levens is Hij een zekere toevlucht. Wanneer de angst wegens onze zonden ons benauwt, laat Hij ons zeggen: Zoo wij onze zonden (Hem) belijden, God is getrouw en rechtvaardig, dat Hij onze zonden vergeeft. Dus wederom ontvangt men geen schuldvergiftenis van eenig mensch, noch van heiligen, maar van God alleen. Om deze reden leert de Zaligmaker ons ook in het volmaakte gebed tot God bidden: »Vergeef ons onze schulden.« De mensch, die op deze wijze in het geloof tot God nadert, ondervindt vooreerst dat hij niet alleen is, maar ook dat de Heer hem uit liefde voor alle gevaar naar lichaam en ziel behoedt; want God is liefde, en deze liefde heeft Hij geopenbaard. De Schrift zegt: »Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon, Jezus Christus, in de wereld gezonden heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet

verderve, maar het eeuwige leven hebbe.« Dus niet het geloof in de heiligen, noch de verwachting van eenige menschelijke hulp kan ons verlossen uit gevaar of ons zalig maken, maar alleen het geloof in Gods eengeboren Zoon Jezus Christus.«

De eerzame Margriet de Deuze wist niet, wat zij van dit alles moest zeggen. En toch gevoelde zij zich in de nabijheid van dezen man verre van ongerust. Het was haar, alsof zijn woorden de vrees en den angst uit heur ziel gebannen hadden; en toen zich opnieuw de stem des donders, hoewel thans uit de verte, deed hooren, sidderde zij niet meer zoo hevig, noch riep zij de heiligen aan om hulp. Evenwel meende zij te moeten weten, wie deze vreemdeling was, en ofschoon zij het wel bevroedde, wilde zij nochtans zekerheid hebben uit zijn mond.

»Naar uw uitspraak te oordeelen,« ving zij aan, »behoort gij niet in dit gedeelte des lands thuis.«

»En toch vergist gij u,« zei hij, »ik ben hier volstrekt geen vreemdeling. Ik ben een geboren Bruggenaar, maar door mijn verblijf in Engeland heb ik iets of wat van onzen Vlaamschen tongval vergeten. Sedert gisteren bevind ik mij weder in het vaderland, en daar het mijn voornemen is, mij hier te vestigen, zoek ik een passende woning voor mij en mijn vrouw. Reeds den ganschen dag heb ik daarmee doorgebracht, maar tot nog toe tevergeefs.«

De grijze oogen van Margriet de Deuze namen een buitengewonen glans aan. Haar wantrouwen maakte plaats voor hebzucht, en de hoop, die zij sedert lang gekoesterd had, haar bovenkamer, een lang, hol en ongezellig vertrek, verhuurd te krijgen, werd eensklaps verlevendigd. Dus overwon de gierigheid alle bezwaren, die zich bij de verschijning van dezen man hadden opgedaan, en zij zag in hem slechts den persoon, die haar geldkist kon vullen. Bovendien had de mededeeling, dat hij eerst onlangs uit Engeland was teruggekomen, allerlei groote verwachtingen bij haar opgewekt; zij meende in den vreemdeling een aanzienlijk koopman te zien, die hier gekomen was om belangrijke handelszaken te doen. Zou hij misschien een geleerde wezen, of iemand,

die in groot aanzien bij den magistraat stond? Welk een eer geschiedde dan aan haar woning! Geen wonder derhalve, dat zij zich niet lang bedacht.

»Wel, dan moet ik zeggen, dat het al heel aardig samenloopt, want ik heb juist een zeer groote, ruime en vriendelijke kamer over, met een nevenvertrekje, waar gij zeer goed met uw vrouw kunt wonen.«

»Dat verheugt mij,« zei de vreemdeling, »maar ik moet u opmerkzaam maken, dat ik van tijd tot tijd veel menschen bij mij ontvangen moet, en dat derhalve een kleine woning mij niet voldoende is. Ook wenschte ik gaarne een afzonderlijken opgang, zoodat ik, noch de lieden, die mij bezoeken, door uw winkel behoeven te gaan.«

Ziet ge wel, dacht Margriet, hij is een voornaam heer. Ik moet die gans behouden, want zij zal mij gouden eieren leggen; en haar stem verheffende, zei zij:

»Ik geloof, dat gij waarlijk aan het rechte huis gekomen zijt, waarde heer, want de kamer hierboven leidt met een klein trapje naar den zolder, die er zeer goed uitziet, en waar gij zeer goed menschen kunt hebben. Ook zult gij wel bemerkt hebben, dat mijn huis op den hoek eener straat staat; welnu, ga slechts drie schreden de straat in, en gij zult eene deur vinden, die u naar de bovenkamer geleidt. Mij dunkt, dat kan niet beter.«

»Zijn er geen onaangenaamheden aan deze woning verbonden?« vroeg de onbekende.

»Ik zou er geen weten,« antwoordde zij; »het eenige, wat u misschien zou verstoren, is het geklikklak van wapenen, die hier in de nabijheid vervaardigd worden.«

»Dat zal mij volstrekt niet hinderen; waar woont die wapensmid?«

»In het andere hoekhuis dezer straat, hier juist tegenover. Indien men op de bovenkamer is, kan men de smederij geheel overzien. Hij woont er eerst sedert drie jaren, maar ieder roemt de deugdzame wapenen van meester Van der Woude.«

»Herman van der Woude?« vroeg de onbekende verwonderd,

terwijl zijn bleeke wangen door een blos geverfd werden.

»Kent gij den man?« vroeg de kantverkoopster. »'t Zou me geenszins bevreemden, want hij is heinde en verre als de beste wapensmid bekend.«

»Inderdaad is zijn naam mij niet onbekend,« sprak de vreemdeling, »doch ik wist niet, dat ik zoo dicht in zijn nabijheid was.«

Hij streek met de hand over het voorhoofd, en nadat hij eenige oogenblikken had nagedacht, zei hij :

»Indien het u niet ongelegen komt, wenschte ik de bovenwoning wel te zien, te meer daar toch het onweder voorbij is.«

De kantverkoopster had hier niets tegen, en een deur openende, die de vreemdeling tot nu toe nog niet opgemerkt had, ging zij de trappen op, gevolgd door den bezoeker.

Eenige minuten later traden beiden het achtervertrek weder binnen.

»Het blijft dus, zooals wij afgesproken hebben,« zei de onbekende. »Ik denk morgen met mijn vrouw en de weinige goederen, die wij hebben, hier te komen, om bezit van mijn nieuwe woning te nemen.«

»Aangenomen!« sprak Margriet, die zich niet weinig verblijdde en den hemel dankte voor het gelukkige onweder, dat haar een goeden huurder gebracht had ; »aangenomen ! doch mag ik nu ook den naam weten van mijn inwoner?«

»Mijn naam,« zeide de vreemdeling eenigszins verschrikt, »mijn naam ! Ik . . .«

Hij kon niet verder gaan, want in hetzelfde oogenblik ging de deur open en een wonderlijk mannetje verscheen aan den ingang. Hij was bevracht en beladen met een menigte doozen, die hij zoowel op den rug als onder beide armen droeg, en hoewel hij er niet onder zwoegde, scheen hij toch blijde te zijn, dat hij ze kon afleggen.

»Zijt gij het, Lubert?« vroeg de kantverkoopster, terwijl zij den vreemdeling voorbijging en naar den winkel trad.

»Ja, ja !« kreunde de toegesprokene, die zich haastte zijn rug van de doozen te ontdoen.

»Waar zijt gij zoo lang geweest, scheef schepsel?« duwde zijn meesteres hem toe, doch zoo zacht dat de vreemdeling het niet hooren kon. »Wacht, straks zal ik u nog wat anders vertellen!«

»Ik kan het niet helpen,« klaagde Lubert even zacht, alsof hij zijn meesteres wilde sparen in tegenwoordigheid van den vreemdeling, dien hij in het achtervertrek bemerkte had.

»Zwijg!« snauwde zij hem toe, en nu haar stem veranderende, zei zij, terwijl zij naar de achterkamer ging:

»Kom Lubert! Kom! Gij zult wel moede en verschrikt zijn van het onweder. Zijt gij ook nat geworden?«

Lubert scheen aan dergelijke uitersten bij zijn meesteres niet ongewoon; maar het droevige gelaat, dat hij daar straks bij het vernemen der bedreigingen getoond had, hielderde nochtans een weinig op, en hij trad het achtervertrek binnen. Doch nauwelijks had hij den drempel overschreden en den vreemdeling in het gelaat gezien, of zijn oogen glinsterden van vreugde, en eer de vreemdeling het verhoeden kon, had hij diens hand gegrepen, vol verbazing uitroepende:

»Wat zie ik? Heeft de Heer eindelijk mijn gebed verhoord? Zijt gij . . . Christoffel Fa . . .?«

Hij sprak den naam niet geheel uit, en alsof hij door een schrik bevangen ware, begon hij stotterend eenige vragen te doen.

De eerbare Margriet de Deuze wist niet, wat zij van dit tooneel zou zeggen. Nog nimmer had zij haar knecht in zulk een opgetogenheid gezien, want gewoonlijk stond of zat hij in haar nabijheid als iemand, die geen tien kon tellen. En nu, nu kwam er geen einde aan zijn vragen.

»Houd u toch bedaard, goede Lubert!« zei zij, »deze heer komt bij ons inwonen!«

Luberts gewoonlijk rood aangezicht werd bleek; hij zag beurtelings zijn meesteres en den bezoeker aan, wiens hand hij nog gedurig in de zijne geklemd hield.

»Het is zoo, mijn vriend!« zei de bezoeker, »uw meesteres heeft gelijk, ik kom reeds morgen hier.«

De verbazing van Margriet de Deuze steeg ten top. »Hoe,« dacht zij bij zichzelf, »deze vreemdeling noemt mijn scheef schepsel een vriend? Dat begrijp ik niet. Maar ik zal er wel achter komen.«

Op dit oogenblik vernam men den tred van eenige soldaten en het geroffel eener trom in de onmiddellijke nabijheid. Nieuwsgierig om te weten wat dit te beduiden had, haastte Margriet zich naar de voordeur, gevolgd door Lubert en den vreemdeling. Inderdaad zag men voor het huis een tiental soldaten, met twee trommelslagers voorop en vergezeld van een officier, die een kring deed vormen. Een menigte volks schaarde zich om de voetknechten, en de officier wenkte thans een man, in een wijden mantel gekleed, die naast hem ging staan en ongeveer het volgende met een luide stem voorlas :

»In naam der landvoogdes en ter eere en lof van onzen Heere, onzen Schepper, door wiens goedertierenheid ons is gegeven het regiment van onzen lande . . . enz. Ons betaamt en toebehoort te helpen dwingen de vijanden van onzen geloove tot der gehoorzaamheid van zijn Goddelijke Majesteit : uitbreidende de glorie van den heiligen kruise en lijden onzes Heeren door alle de wereld, zooveel als in ons wezen zal. En te houden rein en net de kerstenen wet, van alle ketterijen of suspiciën van ketterijen ; achtervolgende de ordonnantien en costumen voortijden onderhouden in de heilige Roomsche Kerk enz.

Gelasten en bevelen dat zij, die de verboden boeken binnen zekeren tijd niet overleveren om verbrand te worden, of die eenige van de plakaten ter zake van de ketterij uitgegeven, te buiten gaan, ter dood worden verwezen zonder genade of uitstel. Beloven verders aan hem, die een ketter aanbrengt, de helft van het verbeurde goed, indien het niet meer bedraagt dan honderd ponden groot, Vlaamsche munt. Voorts wordt er een prijs van vijftig karlijnen gezet op het hoofd van zekeren Christoffel Smit of Fabricus, een verloopen karmelieter monnik, die de dwalingen der ketterij omhelsd en een vrouw getrouwd heeft, bevindende hij zich naar be-

richt weder in onze landen. Ieder, die dezen ketter beherbergt, verbeurt daarbij lijf en goed, de mans zullen daarvoor met den zwaarde en de vrouwen met de putte (levend bedolven) gestraft worden . . . . enz.«

De officier gaf den trommelslagers een teeken, die daarop den gewonen roffel lieten hooren, waarna hij met de soldaten aftrok, om weder elders dezelfde afkondiging te doen voorlezen.

De eerbare Margriet de Deuze had geen woord van deze afkondiging gemist, ook was het haar niet ontgaan, dat beiden, de vreemdeling en haar knecht, elkander hadden aangezien en verbleekt waren. Plotseling rees er een vermoeden bij haar op. Zou deze vreemdeling dezelfde man zijn, wiens naam daar straks door den stadsschrijver luide voorgelezen en op wiens hoofd zulk een belangrijke prijs gezet was? Zij zag den bezoeker met haar scherpen blik aan, en deze, die zeer goed begreep wat er in haar ziel omging, voorkwam de vraag, die op heur lippen lag, en haar hand grijpende, zeide hij :

»Ik hoop, dat deze man de handen zijner vervolgers ontkomt. Evenwel, zijn leven is in Gods hand, en wee hem, die zich tegen den Heer kant. Doch het wordt tijd, dat ik vertrek. Doe mij spoedig weten, wanneer gij mij morgen kunt wachten. Vaarwel.«

En Margriet met de hand wenkende, vertrok hij, terwijl Lubert, zoolang hij kon, hem over de onderdeur naogde, en gansch vergat, dat hij in dienst was van de eerbare Margriet, die hem dit echter herinnerde, door hem met een der doozen een ferm en slag om de ooren toe te dienen.

II.

EEN UUR IN DEN NACHT.

De nacht, welke op den in het vorige hoofdstuk beschreven namiddag volgde, was verre van helder. Niettegenstaande het midden in den zomer was, in welken tijd, gelijk men pleegt te zeggen, de zon niet van den hemel verdwijnt, had het onweder een dichten nevel over de stad getrokken, die zich wel van tijd tot tijd in een stofregen nederliet, maar overigens de gansche stad in een onbestemd duister hulde. Ongelukkig genoeg was de uitvinding van Jan van der Heiden, om de straten door middel van lantaarns te verlichten, nog niet te Antwerpen in werking gekomen *), en menigeen, die een noodigen gang te verrichten had, werd door dezen nevel belet uit te gaan.

Alles was rustig in de goede en oude stad Antwerpen. Men zag bijna nergens een licht door de reten der luiken glimmen. Ook in het steegje, op welks hoek de oude kantwinkel stond, was alles stil, althans men zag van buiten niets, dat eenige onrust van binnen in de woning te kennen gaf. Het scheen, dat de eezame kantverkoopster reeds lang in een diepen slaap verzonken lag; doch wie het vermogen had bezeten om door de luiken in den winkel en van daar in het achtervertrek van juffer Margriet te zien, zou bespeurd hebben, dat de kantverkoopster nog niet in de rust was. Zij zat op dezelfde plaats, waar zij des middags den vreemdeling ontvangen had, hoewel nu in een zedig nachtgewaad gehuld, waardoor haar persoonlijkheid niet bekoorlijker geworden was. Met de pen in de hand telde zij ijverig eenige cijfers op, die in een groot kwarto schrijfboek opgeteekend waren.

»Ik dacht, dat ik me vergist had,« mompelde zij zacht,

(*) Eerst in 1673 had dit in Amsterdam plaats.

»maar 't komt toch juist naar mijn berekening uit. Laat me eens zien, of het boek met de kas sluit.«

Dit zeggende stond zij op, en uit haar boezem een kleinen sleutel te voorschijn halende, opende zij daarmede een kistje, dat voor haar op de tafel stond. Haar oog straalde met een eigenaardigen glans, toen zij eenige welgevulde zakken één voor één uithaalde en op de tafel legde. Zij maakte het touwtje los, dat een der zakken sloot, en schudde den inhoud op een wollen deken uit, dien zij, om het geraas en geklank van het geld te verhoeden, over de tafel had uitgespreid. Begeerig telde zij nu de stukken.

»Juist,« zei zij, »dat zijn tachtig patakons (ongeveer elk van een rijksdaalder); morgen verwacht ik er nog twintig bij, die Huig Selkert mij zal terugbrengen. Ik zal blij zijn, als ik dat geld heb, want Huig Selkert is een drinkebroer en een dobbelaar. Gisteren heb ik vernomen, dat de wapensmid, bij wien hij als knecht werkt, gedreigd heeft hem de deur uit te zetten. En als dat gebeurt, dan is mijn mooie geld weg! Tegen Sint Michiel ontvang ik de driehonderd patakons terug, die ik tegen goede rente uitgeleend heb. Dat maakt te zamen vierhonderd patakons, behalve de rente. Kostelijk, heerlijk!« vervolgde zij, terwijl zij de muntstukken weder in den zak deed en dien toeknoopte, waarna zij gretig de vermagerde hand uitstreckte, om een anderen zak te grijpen. »Dit zijn louter karolijnen (muntstukken, die ook karelsguldens genoemd worden). Ik behoef ze niet na te tellen; gisteren avond waren er tweehonderd in, en heden heb ik geen gulden verdiend, om dien er bij te voegen. Maar die zak,« riep zij met een opgetogen gelaat uit, »dat is mijn lieveling. Hij is klein, maar zeer begeerlijk.«

Zij opende den zak en schudde den inhoud over de tafel uit. Het waren goudstukken. Een oogenblik zag zij dien schat met een wellustigen en starren blik aan; vervolgens breidde zij haar vermagerde vingeren er over uit en begon er in te woelen.

»Hè,« zei ze, »wat is dat heerlijk, in het bezit van zulk een schat te zijn! Ik zou er wel tien jaren van mijn leven

om willen missen den geheelen zak vol te zien. Doch ik weet raad. Ik zal de pachthoeve, die ik ruim drie jaren geleden te Berthem gekocht heb, wederom verkoopen. Er bleven mij nog twintig dukaten over te betalen aan den voogd van dien jongen Floris Berthem, die sedert een paar dagen hierover bij den wapensmid woont, maar als ik de pachthoeve met een goede winst verkoop, dan behoef ik van mijn twintig dukaten geen afstand te doen, en ik krijg integendeel nog eenige dozijnen er bij, waardoor deze zak weldra gevuld zal worden. Daarenboven hoop ik, dat mijnheer Eusebius, prior van 't Augustijner klooster, mij met Maria Hemelvaart de dertig dukaten terugbezorgen zal, welke ik op zijn raad met Paschen aan zijn nicht geleend heb. En wanneer ik alles heb, wat mij toekomt, dan zal ik mijn eigendommen verkoopen, den ouden kantwinkel opgeven en stil gaan leven, om mij alleen te verlustigen in het beschouwen en tellen van mijn goud. Er gaat toch niets boven het bezit van geld! Welk een genot, zooveel muntstukken te bezitten en er naar hartelust in te kunnen woelen!«

Zij strekte haar vingers uit, en een handvol goudstukken grijpende, schudde zij ze uit, waarbij haar oogen van geld-dorst schitterden. In dit oogenblik hoorde zij duidelijk den zachten tred van iemand, die langs de trap, welke achter haar was, heimelijk naar beneden sloop. Het was een ongewoon uur en wel in staat om bange gemoederen schrik aan te jagen, daar de torenklok juist twaalf, doffe slagen had doen hooren. Margriet de Deuze luisterde met inspanning, terwijl haar hart hevig klopte, maar breidde tevens haar handen over het goud uit, alsof zij vermoedde, dat het door al te nieuwsgierige blikken zou kunnen waargenomen worden. Inmiddels nam het geruisch achter haar toe, en duidelijk vernam zij nu, dat er iemand was, die van de zolderkamer langs de trap naar een zijdeur afdaalde, welke in het nauwe straatje uitliep.

»Dat kan niemand anders zijn dan Lubert,« zei zij zacht. »Wat heeft dat scheeve schepsel nog zoo laat te doen? Wacht, ik zal eens toezien.«

Dit zeggende stond zij op, blies de lamp uit, legde een doek over het goud heen en spoedde zich naar den kant van het vertrek, die aan de straat grensde. Zij opende, bijna zonder gedruisch, een binnenluik, waarachter een zeer smal vierkant venstertje verborgen was, ontsloot het raampje en wierp thans een nieuwsgierigen blik naar buiten. In ditzelfde oogenblik werd de zijdeur behoedzaam geopend, en gelijk zij zeer juist geoordeeld had, trad Lubert in het steegje.

Uit de beschrijving, die Margriet gisteren aan den vreemdeling gegeven had, is het onzen lezers reeds gebleken, dat het steegje zeer smal was, en dat in het hoekhuis aan den overkant de wapensmid Herman van der Woude zijn beroep uitoefende. De woning van dezen overbuurman kwam met twee kleine vensters en een zijdeur in het steegje uit, en was nagenoeg op dezelfde wijze gebouwd als het huis der kantverkoopster.

Margriet verloor haar knecht niet uit het oog, die van zijn kant eerst nauwlettend het steegje uitvorschte, of hij ook iets verdachts bespeuren kon, vervolgens op den hoek der straat ging en, eenige oogenblikken later wederkerende, regelrecht naar een der vensters van den wapensmid liep.

»Wat heeft dat scheeve schepsel daar toch te doen?« fluisterde Margriet zichzelf toe. »Wil hij in 't geheim het wapensmeden leeren? Heeft hij niet genoeg bij mij te doen, om de kanten en borduursels rond te brengen en nu en dan eens met mijn goederen naar de omliggende dorpen te gaan? Verdient hij bij mij niet zijn brood? Ik kleed hem van top tot teen, hij eet voor zes man, en jaarlijks verdient hij twaalf karlijnen. 't Is waarlijk genoeg. Doch wat doet hij nu?«

Lubert boog zich met het hoofd tegen een vensterluik van het overhuis, en nadat hij zich overtuigd had, dat zich eenige menschen in de kamer van den wapensmid bevonden, deed hij zevenmaal een tamelijk zacht geklop vernemen. Op hetzelfde oogenblik hoorde Margriet, dat men in de kamer dat teeken herhaalde, waarop Lubert de woorden deed hooren: »Heere, kom af!«

Eenige sekonden later werd de zijdeur geopend, en een jonkman trad naar buiten.

»Dat is gewis de jonge Floris Berthem!« zeide Margriet zachtjes, die haar best deed met haar blikken door de duisternis heen te dringen. »Mij dunkt, hij moet het wezen, daar het licht, dat door de half geopende binnendeur op hem valt, zijn gestalte duidelijk doet uitkomen. Doch stil, laat mij goed toeluisteren, nu hij naar Lubert gaat.«

»Is uw komst vrede?« sprak de stem van hem, dien Margriet voor Floris Berthem hield.

»Vrede,« was Luberts antwoord.

»Met God?« vroeg de eerste stem.

»Door het geloof,« fluisterde Lubert.

»Wees dan welkom. Vat mijn hand, en ik zal u binnenleiden.«

Dit zeggende greep hij Lubert bij den arm, trad met hem het huis in, en tot groot verdriet van de eerzame Margriet werd straks de deur gesloten. Hoeveel moeite zij ook deed iets meer te vernemen, het gelukte haar niet, want haar hals, hoe lang en mager ook, reikte niet tot de overzijde. Boos en grimmig sloot zij het raampje, plaatste er het luik weder voor, en in den donker tastende, vond zij haar vuurgereedschap, waardoor zij in staat was licht aan te steken.

»Dat is een wonderlijke geschiedenis!« mompelde zij, bezig zijnde het tondel aan te blazen, ten einde een vlam te verwekken. »Wat heeft Lubert hierover te doen? En welk een vreemde wijze om binnen te komen! Wat doen zij daar des nachts? Zeker niet veel goeds.« Plotseling kwam haar de vreemdeling voor den geest, en tegelijk herinnerde zij zich de vertrouwelijkheid, met welke Lubert hem tegemoet getreden was.

Zij blies intusschen door, en weldra kon zij de lamp aansteken. Dadelijk bergde zij nu haar geld in de zakken, sloot het kistje, en verbergde een en ander in een kast, die terzijde van haar bedstede was.

»Ik kan me niet begrijpen,« mompelde zij voort, »wat Lubert hierover te doen heeft! Doch ik weet goeden raad, ik zal mijn donkeren mantel omhangen en door de zijdeur

het straatje ingaan, om eens te zien of ik niets anders van dat scheeve schepsel en zijn bezoek kan ontdekken.«

Dit bij zichzelf overleggende, zocht zij een zwarten mantel uit haar kleedingstukken, sloeg dien om, en stond gereed de zijdeur, die naar het straatje geleidde, te openen, toen zij hevig verschrikt werd door een luid kloppen op haar huisdeur.

Juffer Margriet nam de lamp, hoewel eenigszins bevende op, en begaf zich door den winkel naar de huisdeur.

»Wie is daar?« vroeg zij met een schelle stem.

»Kom, kom, doe maar open!« riep een mannenstem.

»Wie zijt gij? Ik moet eerst uw naam weten, anders blijft de deur gesloten.«

»Klapperdeklap!« zei de man, die voor de deur stond.

»Klapperdeklap! kent gij mij nu?«

Bij deze vraag liet hij een geluid vernemen, alsof hij eenige zilveren munten, die in een buidel gestoken waren, tegen elkander liet stooten.

Het geklank van geld was zeer streelend in de ooren van juffer Margriet, en zij stond dan ook gereed, den grendel weg te schuiven; maar bedenkende dat er wellicht een dief op deze wijze haar huis kon binnendringen, liet zij den grendel nog onaangeroerd en vroeg opnieuw:

»Wat beduidt dat? Kunt gij uw naam niet zeggen?«

»En kent ge dan Huig Selkert niet meer?« antwoordde de man, die buiten stond.

»Huig Selkert!« riep de eerbare juffer uit, die nu den grendel wegschoof en den man binnenliet, daar thans alle vrees geweken was.

»Huig Selkert,« vervolgde zij, de deur weder sluitende, »schaamt gij u niet zoo laat bij mij aan te kloppen? Wat moeten de burens wel denken, dat gij op zulk een ongewoon uur in mijn huis komt?«

»Klapperdeklap!« zei de binnenkomende. »De burens zullen zeggen: Huig Selkert is een man van zijn woord, want,« en hierbij trommelde hij met zijn vingers tegen het geldzakje, dat hij in de linkerhand hield, »hij betaalt op de minuut af, wat hij schuldig is. Met permissie, juffer Mar-

griet, « vervolgde hij, een kruik van den rug nemende, » met permissie, maar het is vandaag zoo smoorheet geweest, dat een knap werkmán wel eens drinken mag. « Hierbij zette hij de kruik aan den mond en nam een lange teug, waarna hij de kruik juffer Margriet aanbóod, die haar echter afweerde.

»Kom, drink!« zei de nachtlóoper, in de eene hand de kruik en de andere het geldzakje houdende en daarmede zwaaiende. »Kom, toe maar! 't is best Leuensch, wel een weinig zwaar, maar daar slaapt men goed op!«

Nu eerst bemerkte de kantverkoopster, dat Huig Selkert te veel gedronken had en in dien toestand gekomen was, welken men dronkenschap noemt. Zij betreurde nu zeer haar onvoorzichtigheid hem binnengelaten te hebben, doch zij moest wel van den nood een deugd maken, en zoo zij hem niet met zachte woorden kon verwijderen, hem met geweld de deur wijzen. Doch in alle geval wilde zij eerst het geldzakje meester zien te worden, wijl zij vermoedde, dat daarin de haar verschuldigde twintig patakons waren; en terwijl de dronkaard nog met de kruik in de eene en met het geldzakje in de andere hand heen en weder zwaaide, sprong zij toe en wilde den schat grijpen, maar dit mislukte haar.

»Hei daar!« zei de dronkaard, »wat overkomt u op uw ouden dag, dat gij zulke kromme sprongen maakt! Denkt ge, dat Huig Selkert op zulk een wijze afstand wil doen van zijn geld, dat hij straks eerlijk gewonnen heeft...?«

»Met dobbelen!« viel hem Margriet in de rede.

»Kom, kom, toch eerlijk! Huig Selkert is altijd eerlijk. Dat ziet ge wel, want hij komt u op den dag af, dat hij het u beloofd heeft, uw geld terugbrengen, maar.... nu moet gij hem ook eens goed onthalen.«

En wederom met zijn geldzak klapperende, voegde hij er bij:

»Hebt ge niet wát goeds te drinken? Kom, laat ons eens naar binnen gaan, daar zal nog wel iets in de kast zijn. Mijn kruik is haast leeg.«

Hij nam weder een volle teug en reikte Margriet nogmaals de kruik toe.

»Schaam u wat, Huig Selkert,« zeide deze. »Wees verstandig, geef mij het geld en ga rustig naar huis. Uw meester wacht u zeker. Hij zal gewis boos op u zijn, waartoe hij ook alle reden heeft. Hoe dikwijls heeft hij u reeds vermaand, niet zooveel te drinken en des avonds op een behoorlijken tijd thuis te komen. Hij is een goed man, die veel geduld met u heeft. Dus . . . . wees verstandig, geef mij het geld en ga naar huis.«

»Ei, ei! Meent ge dat? Neen, zoo dom is Huig Selkert niet. Eerst wat goeds te drinken, en dan zullen we afrekenen. Komaan, waar hebt ge uw wijn of bier?«

En haar op zijde dringende, trad hij het achtervertrek binnen, waar hem juffer Margriet met de lamp volgde, ten einde hem te verhinderen in buitensporigheden te vervallen. Het scheen, dat Huig Selkert hier goed bekend was, want ofschoon de kantverkoopster het wilde verhinderen, opende hij een kelderluik, haalde een paar kruiken te voorschijn, en ze op de tafel plaatsende, zocht hij naar een glas, dat hij weldra vond en boordevol schonk.

»Drink eens voor den schrik, juffer Margriet,« zei hij, het glas ledigend en terstond weer vullende, »'t is best vocht, uitmuntend! Kom, wees niet weerspanning!«

Juffer Margriet zag hem woedend aan.

»Zijt ge boos? Dat spijt me! Wilt ge niet proeven? Dat doet me leed. Ik ben dan wel genoodzaakt alleen te drinken. Nu, gezondheid, juffer Margriet!«

En hij dronk het eene glas voor en het andere na, totdat hij eindelijk niet meer kon. Weldra had hij de kracht niet meer, het glas op te tillen, en voorover zakkende, legde hij het hoofd op de tafel, en sliep.

Margriet deed pogingen om hem wakker te krijgen en het geld meester te worden, doch zoo min het een als het ander gelukte haar, want de dronkaard had den geldzak krampachtig in de hand geklemd, en zoo dikwijls zij zijn hoofd optilde, viel het als een zoutzak neder.

»Wat moet ik nu doen?« vroeg zij zich af. »Ik kan niets met hem beginnen. En van nacht kan hij toch niet hier

blijven. Als nu dat scheeve schepsel maar thuis was, kon ik zijn hulp inroepen, doch die is hierover, en ik heb nog niet gehoord, dat hij teruggekomen is. Wacht,« vervolgde zij na eenig nadenken, »ik zal zien, of ik den wapensmid of Lubert kan te spreken krijgen. De menschen zijn toch nog op! Juist, dat zal ik doen. Ik zal mijn bonnet opzetten en me goed in mijn mantel wikkelen.«

Deze overlegging ging over in een besluit, en eer er vijf minuten verlopen waren, verliet juffer Margriet haar huis, om naar de woning van den wapensmid Herman van der Woude te gaan.

III.

DE SLANG IN HET PARADIJS.

Hoewel het zoo laat in den nacht was, — vooral in dien tijd, toen onze voorouders den dag gebruikten om te arbeiden en den nacht om te slapen — scheen het, alsof meester Herman van der Woude een uitzondering maakte op den gewonen regel, want ofschoon het vuur in de smidse was uitgedoofd en de blaasbalg uitgeput nederlag, sliep nochtans evenmin de meester als een van zijn gezellen. Integendeel, wanneer men de smidse doorging, — en men zich niet liet afschrikken door de verschillende wapenrustingen, slagzwaarden en andere krijgsmansgereedschappen, — trad men door een lange gang in het achtervertrek, dat juist tegenover de kamer der kantverkoopster lag en waar de meester zich met eenige zijner vrienden bevond. Dit achtervertrek was niet sterk verlicht, daar slechts een ronde koperen olieschaal met twee pitten midden in de kamer hing en een zwak schijnsel op de personen wierp. Toch was er licht genoeg om alles te kunnen onderscheiden.

Herman van der Woude zat voor een breede tafel en was bezig een gedeelte uit den Bijbel, die op zijn schoot lag,

voor te lezen. Intusschen was zijn mond thans gesloten en zijn oog, evenals dat der aanwezigen, op de zijdeur gericht, teneinde te weten te komen wie nog zoo laat binnenkwam; hoewel dit hem noch de anderen groote verwondering of vrees baarde, daar zij gewoon waren driemaal in de week eenige uren van den nacht te wijden aan het onderzoek van Gods Woord, waarbij allen toegelaten werden, die zich overeenkomstig de vastgestelde teekenen en het wachtwoord aanmeldden. Van der Woude was hiertoe verplicht, want de Inquisitie hield een scherp oog, en zou, indien zij de vergadering dezer ketters gewaar werd, gewis allen gevangen genomen en naar de recht- en pijnbank gesleept hebben.

Allen hielden dus het oog op de deur, door welke, zooals Margriet zeer juist opgemerkt had, Lubert en Floris Berthem binnentraden. Gelijk wij gezien hebben, stond Lubert in geen groot aanzien bij de kantverkoopster; integendeel, hij had genoeg van haar te verduren, doch hoezeer dan ook door haar miskend en verguisd, hier althans scheen hij welkom te wezen. Nauwelijks was hij binnengetreten, of Herman van der Woude stond op, reikte hem de groote, grove hand en drukte die van Lubert hartelijk, hetgeen de meeste aanwezigen zich ook beijverden te doen.

»Wij hadden u niet verwacht, lieve vriend,« zei de wapensmid, »en zeker drijft u iets buitengewoons herwaarts. 't Is immers wel met u?«

»Zeker, zeker,« zei Lubert, die, daar hij aan den rechtervoet een weinig kreupel was, naar een stoel hinkte, welke hem aangewezen was. »Zeker, ik ben zeer wel, ofschoon tamelijk moede, want mijn meesteres zond mij dezen morgen reeds vroegtijdig naar de omstreken van Merxem om handel te doen, en toen ik heden middag thuis kwam, moest ik weder de stad in. Doch dat is niets. Ik kan dien last gemakkelijk dragen, wijl de Heer met mij is.«

»De Heer vertroost de zijnen,« zei een stem, die uit den hoek kwam.

»Juist, mijn vriend,« hernam Lubert. »Dit heb ik heden nog ruimschoots ondervonden. Want laat mij u maar aan-

stonds mededeelen, wien ik heden middag gezien en gesproken heb.«

De vreugde schitterde bij deze woorden uit zijn oogen, en men kon duidelijk zien, dat hij in dit gezelschap de geheele wereld daarbuiten en zelfs de ruwe bejegening zijner meesteres vergeten had. Deze vreugde was ook bij de overigen zichtbaar, want toen Lubert de straks gemelde woorden had uitgesproken, knikten zij hem toe, alsof zij hem te kennen wilden geven, dat zij dien persoon, de oorzaak zijner blijdschap, ook reeds gezien hadden.

»Ik weet, wat gij zeggen wilt en wien gij bedoelt,« sprak meester Van der Woude, wederom plaats nemende. »Gij bedoelt zekeren dienstknecht Gods, die gisteren of heden uit Engeland gekomen is . . . .«

»Christoffel Fabricius !« riep Lubert in groote opgetogenheid uit.

»Stil, niet zoo luid. Deze naam mag niet buiten deze muren klinken. Weet gij dan niet, dat zijn naam op de registers der plakaten aangeschreven staat en gij dien op de muren der straten lezen kunt? Spreek dus dezen naam niet uit dan in de hoogste noodzakelijkheid. Overigens zal ik u mededeelen, dat wij heden avond vernomen hebben, dat hij in onze stad is. Hij heeft zelfs beloofd in ons midden te komen, en het zou mij niet verwonderen, zoo hij binnen weinige oogenblikken hier ware, wijl wij een onzer hebben afgezonden om hem herwaarts te geleiden. Is het niet zoo, mijn broeders?«

Dit zeggende, liet hij zijn blik over de vergadering gaan, die met het aangezicht naar hem gekeerd, hem met een bevestigend teeken antwoordde.

De vergadering bestond uit lieden van verschillenden stand, mannen zoowel als vrouwen, ofschoon de laatsten niet talrijk waren. In het geheel bevonden er zich vijf en twintig personen, die allen zooveel mogelijk de begeerte des apostels wenschten te vervullen: »Laat ons onze onderlinge bijeenkomsten niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte hebben, maar elkander vermanen.« Hebr. 10 : 25. Dat dit op een

ongewoon uur plaats had, was niet vreemd in een tijd, toen de Christenen vervolgd werden en Rome, met de hulp van den staat, nog de macht had de ware belijders van Jezus te pijnigen en te verbranden. In weerwil van het gevaar, waarin de Christenen toen verkeerden, waren er nochtans mannen, die moed en liefde genoeg bezaten Gode meer gehoorzaam te zijn dan den menschen, en tot dezen behoorde ook de wapensmid Herman van der Woude. Vervolgd van de eene stad naar de andere, had hij het eindelijk gewaagd zich te Antwerpen te vestigen, en daar hij in zijn jeugd en jongelingsjaren de wapensmederij geleerd had, kostte het hem weinig moeite, met dit handwerk zijn dagelijksch brood te verdienen. Dit evenwel was zijn eenig doel niet. Hij was iemand, die den Heer vreesde, en als zoodanig wilde hij ook alles aanwenden, wat in zijn vermogen was, om de menschen met het heil in Jezus Christus bekend te maken. Evenwel hadden de vier laatste jaren hem geleerd, dat dit niet door geweld geschieden kon, en hoewel hij vroeger opgeruid was geworden door de oproerige predikatiën van den befaamden Petrus Dathenus, alsmede door de inblazingen van den gelukzoeker Imbize en eenige anderen, had hij nu ingezien, dat hij langs een meer stillen weg dit doel bereiken kon, wetende dat de Heer met hem was. Zijn broeder Justus van der Woude, die vroeger priester te Weersbeecke geweest was, bevond zich in een ander gedeelte van het rijk, eensdeels om vervolging te ontgaan, anderdeels om daar het Woord der waarheid te verkondigen. Langen tijd had Herman van der Woude hier alleen gestaan, doch langzamerhand had zich een kleine kudde van de verdrukte schapen om hem heen verzameld, die nu reeds tot meer dan tweehonderd was aangegroeid en niets liever wenschten, dan een herder en leeraar aan hun hoofd te hebben. Dat dit echter in het geheim moest geschieden, zal ik wel niet noodig hebben te bevestigen.

Sedert eenige dagen bevond zich in de woning van onzen wapensmid een jonge man van ongeveer achttien jaren, dien wij om meer dan een reden thans aan onze lezers moeten

voorstellen. Het is Floris Berthem, dezelfde, die ons door juffer Margriet is genoemd en daar straks Lubert binnenleidde. Als knaap ten huize van den gewezen priester Justus van der Woude opgeleid, was hij door een gansch bijzonderen weg met de waarheid Gods bekend geworden, en hoewel ook hij aanvankelijk zich door zijn te grooten ijver aan vele gevaren had blootgesteld, was hij echter thans door de vermaningen van Herman van der Woude tot meer bedaardheid gekomen, en had met graagte diens aanbod aangenomen, om onder zijn dak een veilige verblijfplaats te vinden, te meer daar hij eerst zijn moeder en onlangs zijn vader verloren had, en hij dus als een wees alleen stond in de wijde en booze wereld. Intusschen bleef hij niet werkeloos. Daartoe had de Heer hem een te vurige liefde voor het heil zijner naasten geschonken. Wanneer hij slechts kon, vermaande hij den zondaar tot het geloof in Jezus Christus en schilderde hem de dwalingen der Roomsche kerk en de goddelooze handelwijze der priesters voor oogen.

Keeren wij thans tot de vergadering terug.

»Wat dunkt u, mannen broeders,« zei de wapensmid, »zou het niet goed zijn, in afwachting dat onze leeraar in ons midden verschijnt, voort te gaan met het lezen van Gods Woord en elkander onze gedachten daarover mede te deelen?«

De vergadering stemde hierin toe, en Herman van der Woude begon te lezen :

»Ende des anderen daeghs, als sij uit Bethanien gingen, hongerde Hem. Ende siende van verre eenen vijgeboom, die bladeren hadde, ging Hem [om te sien] of Hij oock yet op denselven soude vinden, ende daarbij gekomen sijnde, vont Hij niet dan bladeren : want het en was de tijd der vijgen niet. Ende Jesus antwoordende seyde tot denzelven, niemant en ete [eenige] vrucht meer van u in der eeuwigheit. Ende zijne discipelen hoordent *).«

»Dat is toch een wonderlijke geschiedenis !« zei iemand, die naast Lubert gezeten was. »Ik heb reeds dikwijls verlangd hiervan een goede verklaring te ontvangen.«

*) Markus 10 : 12—14.

»Ik ook,« zei een ander. »Die gebeurtenis is mij waarlijk een raadsel.«

»Ik moet bekennen,« sprak Herman van der Woude, »dat ik volkomen met u instem; het is mij ook een raadsel. Derhalve zal het mij verblijden, wanneer een of meer uwer de oplossing hiervan zullen geven.«

»Ik meen,« zeide Floris Berthem, »dat wij wel de voor naamste zaken, hierin vervat, kunnen bespreken. Mij dunkt bijvoorbeeld, dat uit deze geschiedenis ons ten allerduidelijkste twee belangrijke waarheden blijken.«

»En welke zijn die naar uw meening,« vroeg de wapensmid.

»Deze,« antwoordde de jongeling, »dat Jezus waarachtig mensch en waarachtig God was. Als mensch namelijk hongerde Hem. Zoo diep had Hij, die God was, openbaard in het vleesch, zich vernederd, dat Hij evenals het geringste schepsel honger gevoelde en naar voedsel zocht. Maar als God had Hij de macht dien boom, die instaat kon zijn zijn honger te stillen, te vervloeken. Want gelijk wij verder lezen, is het schepsel aan zijn wil, zijn almacht en zijn goddelijke kracht onderworpen geworden. Lees eens verder wat er gebeurde.«

De wapensmid sloeg een blad van den grooten Bijbel om en las (vs. 20 en 21):

»Ende des morgens vroegh voorbij gaande sagen sij dat de vijgeboom verdorret was van de wortel af. Ende Petrus [sulcks] indachtigh geworden sijnde, seyde tot Hem: Rabbi, siet, de vijgeboom, dien Gij vervloecht hebt, is verdorret.«

»Hieruit ziet men dus duidelijk, mijn lieve vrienden,« vervolgde Floris Berthem, »dat de Heere Jezus God is. Want wie anders dan God heeft de macht te dooden? Hij toch is het, die het leven zijner schepselen in zijn hand heeft en er mede doen kan naar zijn welbehagen. Niemand anders dan Hij heeft die macht, zelfs Satan niet. Het is waar, onze vijanden kunnen ons wel vervolgen, ja, zelfs onze lichamen verbranden, maar het leven, het eigenlijke leven, dat uit God is, kan niemand ons ontnemen. Daarom kunnen wij temidden

der vervolging gerust zijn, want ons leven is in de macht onzes Gods, die zich om onzer zaligheid wille zoo vernederde tot in den dood des kruises. Deze zelfde Jezus roept dan ook ons toe : »En vreest u niet voor degenen die 't lichaam dooden, ende daarna niet meer en kunnen doen. Maar Ick sal u toonen wien gij vreesen sult : vreest dien, die nadat Hij gedoot heeft, [oock] macht heeft in de helle te werpen : ja, ick segge u, vreest dien« (Luk. 12 : 4).

»Ja, ja,« zeiden eenige stemmen, »dat is waar!«

»Ik had deze bijzonderheden nog niet opgemerkt,« zeide Lubert. »Ik stem toe, dat zij goed zijn ; maar er is iets in deze gebeurtenis, dat mij ontroert en mij iets op de lippen legt, dat ik waarlijk niet durf uitspreken.«

»Ik weet reeds wat gij bedoelt,« zeide Herman van der Woude. »Gij meent in deze handelwijze van onzen gezegenden Verlosser een onrechtvaardigheid te zien, dewijl Jezus vruchten zocht in een tijd, toen er geen vruchten aan den boom waren. Dit besluit gij uit de woorden : »want het en was de tijd der vijgen niet.«

»Zeer juist,« antwoordde Lubert. »Hoe kon de Heer dit doen?«

»Ik herhaal het,« zei de wapensmid, »dat dit zeer vreemd schijnt. Doch wanneer men eens las : »want het was niet vijgentijd,« zou het ons dan niet duidelijker worden? Het is immers bekend, dat in het oosten de vijgeboomen eerst vrucht zetten en dan bladeren geven. Wanneer men nu een bladrijken vijgeboom van verre ziet, dan zegt men daar gewis : de boom zal vijgen hebben ! Vooral wanneer het nog geen vijgentijd is, dat wil zeggen, wanneer de tijd der inzameling van de vijgen nog niet is aangebroken. Ware het vijgentijd, of ware het vijgentijd geweest, dan zou de Heere, toen Hij bij dien vijgeboom kwam, gezegd hebben : »De vijgen zijn reeds ingezameld.« Maar nu het nog niet de tijd der vijgen was, moest Hij vruchten verwachten. Daar Hij deze nu niet aan den boom vond, bleek het, dat die vijgeboom onvruchtbaar was. Wel bezat hij bladeren, als een bewijs, dat het den boom niet aan zon, regen of

dauw had ontbroken ; maar bladeren kunnen geen honger stillen. Het ontbrak dus den boom niet aan uiterlijke schoonheid, maar wel aan innerlijke levenskracht.«

»Ik kan mij wel met deze verklaring vereenigen,« zeide een der mannen, »nochtans kan ik mij niet goed verklaren, hoe de Heere Jezus zulk een vloek over dien boom kon uitspreken. De Heer was immers niet gekomen om te oordeelen, maar om te behouden, en wanneer men deze geschiedenis leest, dan schijnt het ons toe, alsof de Heer iemand is, die zich door zijn hartstochten laat besturen. Hij heeft honger, komt bij een boom, aan welken Hij vruchten verwacht, vindt niets — en spreekt terstond over dien boom een oordeel uit. Dit begrijp ik niet.«

»Wilt ge mijn gevoelens daaromtrent weten?« vroeg een ander.

»Zeer gaarne,« zeide de wapensmid.

»Welnu,« sprak de ander, »ik geloof, dat Floris Berthem daar straks een goede opmerking gemaakt heeft, namelijk, dat in deze geschiedenis de menschheid en Godheid onzes Heeren allerduidelijkst doorstralen. Nog helderder komen mij deze echter voor door hetgeen ik er bijvoegen wil. Ik geloof, dat Jezus zich in al zijn handelingen nooit verloochend heeft, namelijk : Hij leefde niet zichzelf, maar alleen voor anderen. Als mensch kon Hem hongeren, nochtans had Hij een spijsje, waarvan zijn discipelen niets wisten (Joh. 4 : 32). Indien Jezus den boom vervloekt had, omdat Hij zijn honger niet heeft kunnen stillen, dan zou Hij een hartstocht verraden hebben, waarin iets zondigs gelegen was, dewijl zijn menschelijke lust niet bevredigd werd. Doch dan had ook de Schrift niet kunnen getuigen, dat Jezus zonder zonde was. Wanneer Jezus toorn, is het een heilige toorn, een toorn naar zijn Godheid ; bijvoorbeeld wanneer Hij ijvert voor de eers zijns Vaders in den tempel. Indien de Heere Jezus hier alleen getoornd had, omdat zijn honger niet terstond gestild is geworden, dan ware het geen heilige ijver geweest. Het is mij onmogelijk aan te nemen, dat deze geschiedenis als een

uitzondering in het leven van Jezus kan aangenomen worden. Liever geloof ik, dat de Heer zijn discipelen aan dezen boom een zichtbare en tastbare gelijkenis heeft willen geven.«

»En welke gelijkenis dan?« vroeg Lubert.

»Hoe Israël was en hoe het Israël gaan zou. Israël namelijk was een boom van God geplant. Uit de gelijkenis van den wijngaard (Matth. 21 : 37) weten wij, dat God dit volk geplant had, opdat het vruchten zou voortbrengen, en Jezus is het, dien de Vader ten laatste zendt, om die vruchten te ontvangen. De Heere Jezus is gekomen en heeft vruchten bij Israël gezocht, namelijk werken des geloofs. Naar deze vruchten hongerde Hem. Maar toen Hij nader trad, »of Hij ook iets zou vinden, vond Hij niets dan bladeren.« Aan zulk een bladrijken, doch onvruchtbaren boom was Israël gelijk. Israël met zijn Jeruzalem, zijn tempel, zijn offers, gebeden en feesten droeg geen vruchten. Het volk eerde God slechts met de lippen, maar hun hart was verre van Hem. Dit alles ziet de Godmensch Jezus. Hij ziet met zijn alziend oog het goddelooze volk, uiterlijk getooid, doch van binnen onvruchtbaar, en daarom spreekt Hij een oordeel over dat volk uit in een heiligen toorn, want elke boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. Om nu zijn discipelen den aanstaanden val van Israël duidelijk te maken, koos Hij juist dien boom uit, die voor zijn doel geschikt was, want er stonden ongetwijfeld in den omtrek vijeboomen genoeg, aan welke Hij zijn honger had kunnen stillen. Hier spreekt dus zijn Godheid, zijne alwetendheid en almacht.«

»Dit is een belangrijke verklaring,« zei Floris Berthem, die den vorigen spreker oplettend had gevolgd. »Er zijn wel punten in, welke ik van harte omhels, doch alles zoo gaaf aan te nemen, durf ik niet. Intusschen, indien uw opmerking waar is, dan behelst zij voor ons en onze tijden veel leerzaams. Ook wij leven temidden van een volk, dat zeer »bladrijk« is, maar geen vruchten des geloofs bezit. Overal wordt God met de lippen geëerd, terwijl het hart des volks verre van Hem is. Ach, indien de Heere Jezus

eens »haastig« kwam om vruchten te ontvangen, waar zou het met ons vaderland, waar met deze stad heen? Laat ons dan oplettend acht geven op elkander en vruchten voortbrengen, die den Heere welbehaaglijk zijn! Wie weet, hoe spoedig Jezus komt! Laat ons Hem gedurig in het geloof omhelzen en als ranken in Hem, den wijnstok, blijven, opdat wij in Hem vrucht dragen.«

»Zeer juist,« sprak Lubert, en de handen samenvouwende, wilde hij de aanwezigen tot een gebed om geloofsversterking uitnoodigen, toen men van buiten eenig gedruisch vernam.

»Wat is dat?« zei de wapensmid, en legde het oor tegen het vensterluik.

»Het zullen onze vrienden zijn,« sprak een der aanwezigen.

Men luisterde. Inderdaad vernam men in het nauwe straatje een zacht gedruisch, alsof er menschen de zijdeur naderden. Spoedig daarop verkondigde een zacht kloppen op het venster, dat er iemand was, die verlangde binnengelaten te worden.

»Dat zal onze waarde vriend zijn!« zei Lubert.

»Stil,« zei de wapensmid, »wij kunnen niet te voorzichtig zijn. Floris, vraag gij het wachtwoord.«

Terstond voldeed deze hieraan, en wijl het duidelijk bleek, dat zij, die daarbuiten stonden, tot de vrienden behoorden, aarzelde de jonkman geen oogenblik buiten de kamer te treden en de zijdeur te openen. Hij vond daar twee mannen, die gereed stonden binnen te gaan; doch toen Floris de deur achter hen wilde sluiten, vond hij, dat er nog een derde was, die verlangde binnengelaten te worden en die hij wegens de duisternis niet opgemerkt had. Daar hij geen achterdocht voedde, maar integendeel dacht, dat deze derde persoon bij de beide anderen behoorde, opende hij opnieuw de deur en liet haar binnen.

De slang was in het paradijs.

De laatste persoon was niemand anders dan juffer Margriet de Deuze, die op het oogenblik, dat zij haar huis verliet om de hulp van den wapensmid in te roepen, twee mannen de haar bekende zijdeur zag binnentreden, waarheen zij zich ook juist wilde richten. Juffer Margriet trad echter

het vertrek niet in, maar bleef, gehuld in haar mantel, aan den ingang staan, waardoor zij minder werd opgemerkt en tevens de gelegenheid had alles te zien en te hooren, wat hier verricht en gesproken werd.

IV.

DE ARGELOOZEN VERSTRIKT.

Wel sloeg het hart van juffer Margriet onrustig, toen zij zich daar zoo op eenmaal in een vergadering van menschen bevond, die zij hier niet verwacht had en die haar ook voor het grootste gedeelte onbekend waren. Te meer gevoelde zij zich niet op haar gemak, als zij aan Huig Selkert dacht, die zich nog altijd in haar huis bevond; doch weldra meende zij minder angstig wegens hem te kunnen zijn, wijl hij in een diepen slaap verzonken lag, die wellicht een paar uren zou aanhouden. Haar werd echter geen tijd gelaten zich lang met overdenkingen en bespiegelingen bezig te houden, want het tooneel, dat zich nu voor hare blikken opende, was wel in staat haar, voor een oogenblik althans, te boeien.

Nauwelijks waren de beide mannen, met welke juffer Margriet binnengetreden was, in het vertrek gekomen, of de gansche vergadering stond op en beijverde zich Fabricius bij de hand te vatten, of hem eenige welkomstgroeten toe te roepen. Terstond herkende de kantverkoopster in hem den vreemdeling, die des middags haar huis was binnengetreden, en thans begreep zij, waarom hij zoo gereedelijk haar bovenwoning gehuurd had. Was het niet om in de nabijheid zijner vrienden te zijn? Met schrik vernam zij nu ook zijn naam, en herinnerde zich, hoe op het aanbrengen van dezen ketter een groote som als belooning was gesteld. Zij hield de handen krampachtig saamgesloten bij de gedachte, dat zij nu

door een gelukkig toeval in staat werd gesteld deze belangrijke som te verkrijgen, waardoor haar hoogste wensch, rijkdommen te bezitten, verwezenlijkt kon worden. Doch, zoo dacht zij verder, misschien levert deze bijeenkomst mij nog een ander voordeel op. Ik zal dus stil afwachten en zien wat hier gebeurt; misschien vang ik twee vliegen met één klap.

Herman van der Woude, de wapensmid, was ook opgestaan, en de hand van Fabricius in de zijne geklemd houdende, zei hij tot hem :

»Ik acht mij gelukkig u hier te zien, en dank den Heer, die u in staat heeft gesteld tot ons over te komen. Onze bede is, dat wij het voorrecht nog lang zullen smaken, u als onzen leeraar in ons midden te zien, ten einde de hongerende schapen te voeden met het Woord Gods en, ware het mogelijk, nog velen toe te brengen tot de gemeente, die zalig wordt. Stemt gij daarmede niet in, broeders?« vroeg hij, zich tot de vergadering wendende.

»Ja, ja, van harte!« zeiden de meeste stemmen, hoewel fluisterend, daar zij vreesden voor eenig gerucht naar buiten.

»Ik dank u, lieve broeders en vrienden, voor de bewijzen uwer belangstelling,« zei Fabricius. »Ja, de Heer zij geprezen, dat Hij mij aan duizenden gevaren ontrukkt en gezond tot u gebracht heeft, opdat ik uw roeping als voorganger der gemeente Gods kon volbrengen, en van harte stem ik met uw gebed in, dat de Heer mij langen tijd, naar zijn wil, onder u moge laten. Hij geve mij getrouwheid, verlosse mij van alle menschenvrees, en doe mij kloekmoedig met u den weg des heils bewandelen. Komt, laat ons den Heer danken, loven en bidden!«

Fabricius stond in het midden der vergadering. Het matte lamplicht viel op zijn bleek gelaat. Hij ontblootte het hoofd, vouwde de handen en, omringd van de zijnen, sprak hij een ernstig en diepgevoeld gebed uit. Vervolgens deelde hij mede, wat hij in Engeland verricht had; hoe hij, aldaar de uitnoodiging ontvangende om het leeraarsambt onder de Gereformeerden te Antwerpen te aanvaarden, terstond met zijn

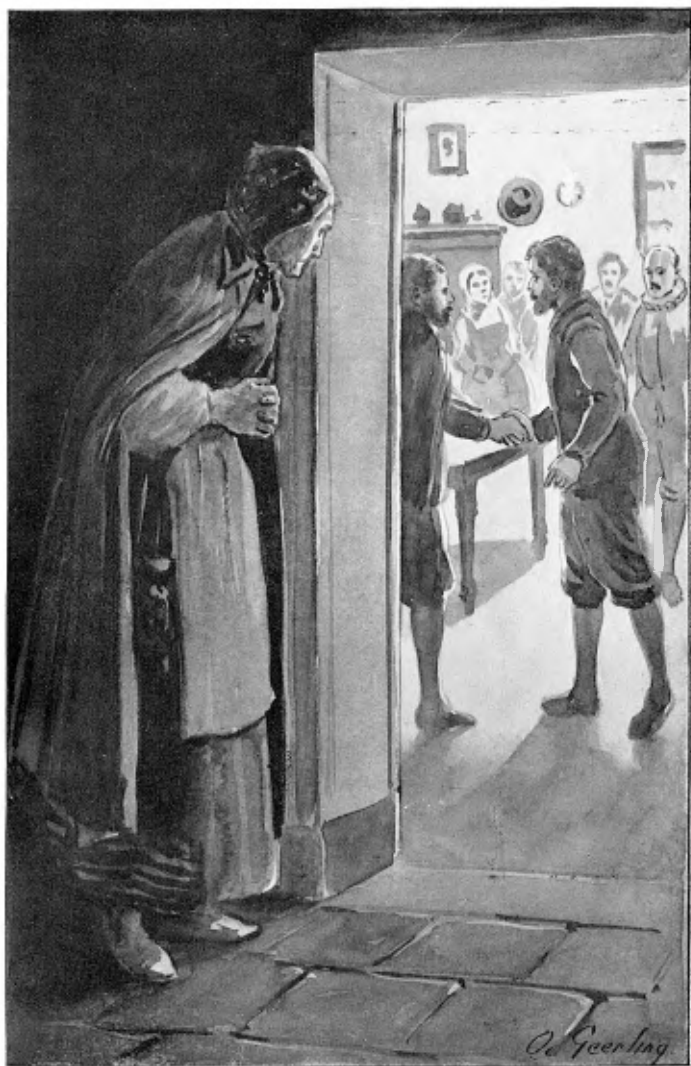
vrouw herwaarts sloop gegaan en eergisteren behouden geland was. Niemand had iets van zijn overkomst geweten, en daar hij alle opspraak wilde vermijden, was hij, terwijl zijn vrouw op het schip vertoefde, alleen de stad doorgesloopt, om een verblijf te zoeken. De Heer had zijn schreden voorspoedig gemaakt en hem bij een onbekende vrouw een geschikte woning doen vinden. Daar had hij ook zijn ouden vriend Lubert aangetroffen, dien hij reeds te Brugge had gekend; en nu, aan het slot zijner mededeelingen gekomen, wenschte hij met de broeders te raadplegen op welke plaats men de onderlinge bijeenkomsten zou houden, en hoe men in de behoefte der gemeente kon voorzien.

»Naar mijn gedachten,« dus vervolgde Fabricius, terwijl hij tusschen Floris Berthem en Herman van der Woude plaats nam, »is de bovenwoning van de kantverkoopster zeer geschikt, vooral daar zij ruim is en een afzonderlijken opgang heeft.«

»Juffer Margriet de Deuze is echter niet te vertrouwen,« zei een der aanwezigen. »Zij is een papiste, en daarbij door haar hebzucht wel in staat, ons aan de priesters te verraden.«

»Daarover zal onze vriend Lubert wel het beste kunnen oordeelen,« zei een ander.

»Ja, lieve vrienden,« sprak Lubert, »wat zal ik u van haar zeggen? Tot mijn smart allereerst dit, dat zij den Heer niet kent. Een ijverige Roomschezinde is zij ook niet. Zij is dit slechts in naam. Ik heb meermalen met haar gesproken, en dan ontkende zij geenszins, dat er veel is in haar godsdienst, dat anders moest wezen. Zij heeft echter een kwaal, die haar belet den zuiveren godsdienst en de waarheid, gelijk zij in Christus Jezus is, aan te nemen. Die kwaal is gierigheid, een hoofdtrek van haar karakter. Als het den Heere behaagde dit kwaad bij haar met wortel en tak uit te roeien, dan zou zij meer ontvankelijk zijn voor de dierbare woorden van het Gereformeerd geloof. Overigens, hoezeer ik dikwijls van haar lijden moet, behandelt zij mij nochtans niet al te kwaad, en mag ik dikwijls voor haar bidden. Daarom, hoe-

„Ik acht mij gelukkig u hier te zien . . . .”

wel ik liever had, dat onze waarde leeraar ergens anders woonde en de bijeenkomsten der gemeente leidde, zie ik er toch den weg Gods in, dat hij juist dat huis is binnengetreden.«

»Gij hebt eenigszins gelijk, waarde Lubert,« zeide de wapensmid. »Indien onze leeraar nu haar huis niet betrok, zou hij, middellijkerwijze, niet aan haar ziel kunnen arbeiden. Wie weet ook, wat de Heere doet.«

»Ook geloof ik,« sprak Floris Berthem, »wanneer broeder Fabricius, nu hij eenmaal de woning gehuurd heeft, haar niet betreft, dat de kantverkoopster kwade vermoedens opvatten, onderzoekingen in het werk stellen, onze vergaderingen op het spoor komen en, door haar hebzucht gedreven, ons, die hier samenkomen, aan de inquisitie overleveren zal.«

»Ik heb nogal een goeden dunk van haar,« zei de wapensmid. »Van tijd tot tijd spreek ik haar en vind, dat zij zeer dienstvaardig is. Zij heeft veel last van mijn knecht Huig Selkert, dien ik vrees wegens aanhoudend slecht gedrag te zullen moeten wegzenden. Overigens is zij een stille vrouw, die weinig omgang heeft. Ik zou ook niet weten, wat haar drijven zou ons te verraden.«

»Haar hebzucht,« zei iemand uit de vergadering. »Zelfs wanneer zij onze samenkomsten en onze belijdenis goedkeurde, en er misschien wel in deelde, zou haar gierigheid, welke, gelijk de apostel zegt, een wortel is van alle kwaad, haar verleiden om tegen haar overtuiging in, deze zonde te bedrijven.«

»Mij is er echter veel aan gelegen,« sprak Floris Berthem, »dat onze waarde leeraar in haar huis woont. Vooreerst is haar huis goed gelegen; ten andere zijn wij dicht bij elkander, om in tijd van nood te beraadslagen; ten derde komen wij dan meer met haar in aanraking, zoodat wij haar beter kunnen gadeslaan, en eindelijk is er nog hoop, haar langs dezen weg voor ons te winnen. Wat mij betreft, nu ik verneem, dat zij gierig is, wil ik haar de penningen, welke zij mij nog verschuldigd is, laten behouden, indien zij ons niets in den weg legt.«

Juffer Margriet moest met geweld haar lippen op elkander knijpen, om een kreet van blijdschap te onderdrukken.

»Wat mij aangaat,« zei een der aanwezige vrouwen, »als ik haar met goud of zilver bevredigen en dus voor ons winnen kan, dan ben ik bereid haar al mijn gouden ringen af te staan, want de apostel zegt van de heilige vrouwen : »welcker versiersel zy, niet hetgene uysterlick is, [bestaande] in 't vlechten des hairs, ende omhangen van goud, ofte van kleederen aan te trecken.«

»Ja, ik ook,« zei een andere vrouw. »Want de profeet Jesaja zegt : »In dien dage sal de mensche sijne silveren afgoden, ende sijne gouden, welce sy sich gemaekt hadden, wech werpen.« Zij kan ze alle van mij krijgen.«

»Goed gesproken,« zei wederom een andere. »Men moet de dingen van het koninkrijk Gods liever hebben dan alles hier op aarde, gelijk de psalmdichter zegt : »Ick ben vrolicker in den wegh uwer getuygenissen dan over allen rijkdom.«

Margriets hart klopte van vreugde, zoodat zij zich nauwelijks inhouden kon.

»Ik vrees echter,« zei de man, die haar het eerst van gierigheid beschuldigd had, »dat dit alles niet zal baten, ja, veeleer haar hart nog meer zal verharden, daar nu haar begeerte nog meer wordt opgewekt.«

»Dit is zeer mogelijk,« merkte Fabricius aan ; »ook twijfel ik er zeer aan, of, als haar toegenegenheid tot ons door goud of zilver moet gekocht worden, wij dan wel op den goeden weg zijn. De apostel zegt : Gij zijt niet door verganckelicke dingen, silver ofte goud, verlost.«

»Zeer waar,« sprak de wapensmid, »dit betreft ook ons, die tot de gemeente behooren ; nochtans geloof ik, dat silver en goud ook middelen kunnen zijn om den naam des Heeren groot te maken. Waarop zouden anders de merkwaardige woorden doelen, die de Heere Jezus zelf gesproken heeft : »Maeckt u selven vrienden uyt den onrechtvaardigen Mammon.« Wil dit niet zeggen, dat wij ons geld niet begraven, noch het vergaderen mogen tot eenig ijdel doel, maar dat

wij er mede arbeiden moeten en het gebruiken om vrienden te gewinnen? Mij dunkt, wij moeten beginnen haar ons vertrouwen te schenken, en dan herhaal ik hetgeen ik straks zei: wie weet, wat de Heer doet!»

»Ik denk,« zeide Lubert, die zeer gaarne zag, dat Fabricius in het huis zijner meesteres woonde, »dat het het beste ware juffer Margriet de huur der woning reeds vooruit te geven, en indien onze waarde leeraar daartoe niet in staat mocht zijn, hem de middelen te verschaffen.«

»Wij zijn gaarne bereid al onze bezittingen hem te schenken,« zeiden eenige vrouwen. »Ook verklaren wij ons bereid om zoo spoedig mogelijk met de kantverkoopster te spreken, ten einde ons van haar genegenheid en vertrouwen te verzekeren.«

Juffer Margriet rekende in een oogenblik uit, hoeveel zij bij deze kennismaking kon winnen, en zag reeds in gedachte hare patakons en dukaten voltallig.

»Zie hier,« zei een der vrouwen, terwijl zij eenige geldstukken overreikte, »zie hier reeds iets, dat ik tot dit doel afsta.«

Juffer Margriet, die nog altijd de kamer niet binnengetreden was, maar zich in den hoek schuil hield, kon zich thans niet weerhouden een stap voorwaarts te doen, ten einde de blinkende goudstukken te aanschouwen. Door deze beweging gleed echter haar kap achterwaarts, zoodat thans het volle licht op haar gelaat straalde.

Eensklaps uitte Lubert een kreet van verbazing. Ieder zag hem aan, want men begreep niet, wat hem tot dezen uitroep bewogen had. In plaats echter van te antwoorden, strekte hij zijn rechterhand uit en wees naar de plaats, waar zijn meesteres stond, en eerst, toen aller oogen op haar gevestigd waren, riep hij uit:

»Juffer Margriet is bij ons. Zij staat daar!»

De kantverkoopster merkte thans, dat zij ontdekt was, en een oogenblik, — maar ook slechts één oogenblik, — stond zij op het punt de huisdeur te openen en zich te verwijderen, doch even schielijk bedacht zij weder, dat dit haar toch niet

kon baten, daar allen haar nu gezien hadden. Tegelijkertijd overwon de hebzucht elke gunstige opwelling haars gemoeds, en nu, genoodzaakt zich te openbaren, trad zij met al de listigheid eener slang de kamer binnen, om, ware het mogelijk, de argeloozen te verstrikken en langs dezen weg een dubbel doel te bereiken. Zij wreef haar grijze oogen zoo sterk zij kon, om er zoo mogelijk een traan uit te persen, en trad nu, met een gelaat zoo vroom als zij het stellen kon, de kamer binnen, uitroepende :

»Ja, mijn goede Lubert! gij hebt wèl gezien; ik ben het. Ik, uw meesteres, ben hier gekomen om schuilplaats voor een verdrukte te zoeken!«

»Wees dan welkom!« spraken Fabricius en Herman van der Woude tegelijk.

»Zoo, heb ik mij dan niet vergist,« vervolgde juffer Margriet op vleienden toon, terwijl zij nog een stap verder de kamer intrad en Fabricius aanstaarde, »want toen ik hedenmiddag voor het eerst uw gelaat zag, was het mij duidelijk, dat gij een man waart, wel in staat om een ellendige, hulpbehoevende vrouw bijstand te verleenen, evenals mijn waardige nabuur, de wapensmid Van der Woude.«

De vergaderden zagen elkander aan, niet wetende, of zij waakten of droomden, daar men zulke taal van de kantverkoopster niet verwacht had. Juffer Margriet ontging dit niet, en daar zij opmerkte hoe vooral de vrouwen haar medelijdend aanzagen, richtte zij zich tot dezen en sprak :

»Ik kwam om een schuilplaats te zoeken tegen geweld en laagheid, overtuigd zijnde dat ze mij hier geworden zou; maar nauwelijks was ik binnengetreden en zag ik uw liefde en hoorde ik uw troostende woorden, of mijn hart gevoelde zich zoo tot u aangetrokken, dat ik mijn eigen leed vergat om slechts nog meer te kunnen vernemen.«

En nu verhaalde zij de oorzaak van haar komst: hoe Huig Selkert haar beleedigd en bezit van haar kamer genomen had; op welk een schijnbaar toevallige wijze zij dit huis was binnengetreden, en hoe alles, wat zij hier had vernomen, als balsem voor haar ziel geweest was. Dat alles

verhaalde zij op zulk een eenvoudige wijze en met zulke listig gekozen woorden, dat de meesten niet alleen medelijden met haar gevoelden, maar reeds in de stilheid des harten den Heer dankten voor zijn wonderlijken weg, hoewel er nog eenigen waren, die haar mistrouwden. Meester Van der Woude was echter terstond bereid haar de gewenschte hulp te verleenen, doch op verzoek van Fabricius zou hij hiermee wachten, totdat de vergadering uiteengegaan was, ten einde alles zonder verwarring geschieden kon. Nu verzocht men de kantverkoopster plaats te nemen en deelde men haar mede, met welk doel men hier bijeenkomsten hield en hoe deze nu voortaan in haar woning zouden plaatsvinden. Juffer Margriet scheen dit alles met de grootste belangstelling aan te hooren, verklarende, dat niet alleen haar huis voor allen openstond, maar dat zijzelve zeer begeerig geworden was onderwijs in de waarheid, zooals zij het noemde, te ontvangen. Geen wonder, dat deze verklaring met vreugde aangehoord werd, en dat Fabricius aan het einde der vergadering den Heer bad, deze zondares tot het waarachtige licht te brengen.

Helaas, de argeloozen waren verstrikt. De kantverkoopster, onder de macht des duivels staande, deed de begeerten des verleiders en zou de oorzaak worden van veel tranen en veel smarten.

V.

EEN DIEF.

Veertien dagen waren er verlopen sedert de samenkomst der Antwerpsche gereformeerden met de kantverkoopster, gelijk die in het vorige hoofdstuk beschreven is. Fabricius had met zijn vrouw de bovenwoning van juffer Margriet betrokken en reeds verscheidene malen waren de geloovigen

op de eenzame, doch niet ongeschikte zolderkamer bijeen geweest, waar zij onder de leiding van hun waardigen voorganger gesticht en door het levendmakend Woord vertroost en verblijd werden. De kantverkoopster had elke vergadering bijgewoond en bijna ieder scheen het toe, alsof het juffer Margriet inderdaad om de waarheid te doen was. Zij luisterde met alle aandacht naar de stichtelijke leerredenen van Fabricius en wanneer, naar de wijze der gereformeerden, de handeling des heiligen doops aan een kind moest geschieden, dan wedijverde zij met de vrouw van Fabricius in zorg voor de kleinen. Geen wonder dat men zich over dit alles verblijdde, en menige vrome ziel, die in haar eenvoudigheid den Heer meende een dienst te doen, schonk der kantverkoopster een blanken karolijn, haar toefluisterende, den geliefden leeraar toch getrouwelijk in alles bij te staan. Meermalen gebeurde het zelfs dat Margriet, vooral wanneer Lubert tehuis was en op den winkel kon passen, door haar achterkamer de zijtrap opklom, om nog een uurtje met den leeraar over de waarheden van Gods Woord te spreken. Dan zat zij aan zijn zijde, zóó devoot, zóó begeerig luisterende, dat Fabricius en zijn vrouw beiden geheel en al met haar ingenomen waren. Wel is waar bezocht zij ook nog wel eens haar kerk en ontving zij het bezoek van een geestelijke, maar dit deed zij, gelijk zij hun diets maakte, alleen om het onderscheid tusschen de Gereformeerde en de Roomsche leer des te beter te leeren kennen.

Doch waar was Huig Selkert?

We hebben dien dronkaard en dobbelaar sinds den bewusten nacht geheel uit het oog verloren en het wordt tijd, dat we hem weer opzoeken. Aan het einde der samenkomst, waarvan wij in het vorige hoofdstuk gesproken hebben, was men overeengekomen, dat de wapensmid zijn huis zou sluiten en naar bed gaan, terwijl de kantverkoopster en Lubert te zamen pogingen zouden aanwenden, om Huig Selkert naar huis te brengen. Dit geschiedde dan ook. Doch het kostte Margriet en haar knecht groote moeite, den dronkaard wakker te krijgen, die nog altijd met het hoofd op de tafel lag

te slapen, terwijl hij het geldzakje in de gesloten hand hield. Eindelijk hadden zij hem zóó ver, dat hij in den winkel stond. Maar noch de uitnoodiging van Lubert, om aan zijn meesteres het verschuldigde geld te geven, noch de bedreigingen van Margriet baatten iets. Hij hield het geld en liet slechts nu en dan zijn uittartend »klapperdeklap« vernemen. Hij verklaarde zich evenwel als man van eer, gelijk hij zich uitliet, bereid terstond zijn schuld af te doen, als de kantverkoopster eerst nog een versche kruik bier gaf en die met hem en Lubert te zamen ledigen wilde. Het hielp niets, of juffer Margriet al zeide, dat zij geen bier meer in huis en dat hij alles uitgedronken had, want hij wees onder de luifel heen naar de opkomende zon, alsof hij zeggen wilde, dat het reeds dag was en er in de buurt zeker wel iets tegen zijn dorst te krijgen zou zijn. Tot groote ergernis van de eerzame juffer moest zij hem eindelijk laten gaan en zag zij hem tandenknarsend na, toen hij met Lubert zwaaiend en zwierend haar huis verliet.

»Daar gaan er twee,« mompelde zij tusschen de tanden, »die beiden even slecht ter been zijn. Mijn scheef schepsel hinkt links, en de ander zwaait rechts. Gelukkig dat het hier dichtbij is, anders hinkten zij nog de Schelde in.«

Huig Selkert werd met een scherpe vermaning door zijn meester ontvangen. Herman van der Woude opende hem in nachtgewaad de deur, en voegde hem toe, dat hij nu zijn geduld met hem verloren had. Indien hij, Huig Selkert, het nog eenmaal waagde zoo laat en onbekwaam zijn huis binnen te komen, dan zou hij zich bij de gildemeesters over hem beklagen en dan zou hij, als het gild onwaardig, uit de stad gebannen worden. Doch dit alles was thans aan eens dooven mans oor gezegd. Huig Selkert hoorde het even onverschillig aan, alsof zijn meester hem iets van de Chi-neesche afgoden vertelde, en toen Lubert was heengegaan, stommelde hij de trappen op, om zich half ontkleed te bed te begeven. Acht dagen later werd hij door het gild uit den dienst bij meester Van der Woude ontslagen, terwijl hem niet vergund werd verder in de stad bij een wapensmid

te werken, latende men hem aan zijn lot over. Nu zag het er voor juffer Margriet nog slimmer uit. De deugniet gaf het geld in het geheel niet terug, maar zocht de herbergen en dobbelhuizen op, waar hij zich gansch en al overgaf aan de booze ingevingen zijns harten.

Op zekeren avond zwierf Huig Selkert weder door de straten van Antwerpen. Hij had zijn laatste penningen aan den bierwaard gegeven, en thans berooid, zonder vriend, zonder God, dwaalde hij met de handen in de zakken rond, zoekende naar iets, dat hem helpen kon. En dit iets bleef niet uit. Daar het der goddeloozen lust is het kwade te doen, komt de duivel hun steeds te hulp, opdat zij dieper en dieper vallen, want de overste van de macht der lucht werkt nu in de kinderen der ongehoorzaamheid (Efeze 2 : 2). Op den hoek eener straat gekomen, zag hij even voor zich uit de eerzame juffer Margriet de Deuze, die hij aan haar lange, magere gestalte herkende. Nieuwsgierig van aard als hij was, volgde hij haar van verre, om zoo mogelijk te ontdekken waarheen zij nog zoo laat haar schreden richtte. Na eenige straten te zijn doorgestaan, sloeg de kantverkoopster den weg in naar het Augustijner klooster en Huig Selkert had geen lust haar verder te volgen, daar hij zich in de nabijheid van kerken of kloosters volstrekt niet op zijn gemak gevoelde. Hij overlegde bij zichzelf, wat zij daar te doen zou hebben, en wetende, dat zij nu en dan aan de kloosterlingen geld leende, kwam hij tot de meening, dat zij naar het klooster ging, om eenige geleende gelden in ontvangst te nemen. Hij stond een oogenblik in gedachten, en wie toen zijn gelaat had gezien, zou bespeurd hebben, welk een valsche, boosaardige lach zijne lippen krulde.

»Ha!« riep hij uit en wreef zich in de handen, »als zij terugkomt, heeft zij misschien haar zakken vol met geld. Met geld! En ik heb niets. Dat is toch onbillijk. Waartoe heeft

zij ook al dat geld noodig? Zij gebruikt het nergens toe dan om het in kisten en kasten te bergen. Als ik het had, zou ik het goed kunnen gebruiken; dan zou ik wraak kunnen nemen op de bedriegers, die mij mijn laatsten gulden door hun valsch spel ontfutseld hebben. Maar hoe dat geld te krijgen? Het haar ontweldigen op straat? Neen, dat niet! Maar wat dan?»

Hij sloeg de armen over elkander, en tegen een muur leunende, stond hij daar in diep gepeins verzonken. Eensklaps viel hem iets in, dat hem scheen te bevallen.

»Juist, juist,« zei hij, »dat zal ik doen. Zij is nu afwezig. Lubert is naar Merxem, mijn kans is schoon. Ik zal nimmer beter gelegenheid vinden om de kas met haar te deelen.«

Dit zeggende tastte hij in zijn zakken, en een paar oude sleutels te voorschijn halende, vervolgde hij:

»Deze zullen wel goed zijn, denk ik; ze passen op alle sloten.«

En zich dicht in zijn vuilen mantel wikkellende, sloeg hij den weg in naar de straat, waar juffer Margriet haar kantwinkel had.

Weinige oogeblikken tevoren zag men Floris Berthem uit het huis van Herman van der Woude komen, om zich langs den zij-ingang van de woning der kantverkoopster naar de bovenvertrekken te begeven van Fabricius, met wien hij het avonduur onder gesprek en gebed wilde doorbrengen; en nauwelijks was hij naast den leeraar gezeten, of Huig Selkert sloop mede stil en behoedzaam de trap op, want langs dien weg hoopte hij zijn plannen te volvoeren.

Gelijk onze lezers zich herinneren zullen, stond deze trap ook in verbinding met het achtervertrek van juffer Margriet, en daar Huig Selkert van dezen weg reeds dikwijls gebruik had gemaakt, en tevens al de deelen der kamer goed kende, vond hij er volstrekt geen zwaarigheid in, hier in den donker rond te tasten. Zoo stil mogelijk op de bloote voeten voortsluipende, daar hij zijn schoenen onder de trap in een hoek had geplaatst, uit vrees van door de bewoners van het bovenhuis gehoord te worden, bereikte hij straks de deur en raakte

met zijn hand het slot aan. Alle gedruisch vermijdende, paste hij een voor een zijn sleutels, en daar hij als smid met dergelijk werk bekend was, gelukte het hem spoedig de deur te openen. Zoo donker was de avond niet, of er viel nog schemerlicht genoeg door de kleine glasruiten, om de voorwerpen in de kamer te onderscheiden. Voorzichtig de deur achter zich sluitende, zag zijn oog naar alle zijden rond, om iets van zijn gading te ontdekken. Doch juffer Margriet was een vrouw van orde, en lang de persoon niet om haar schatten zoo maar open en bloot te laten liggen. Huig Selkert moest dus een geruimen tijd tevergeefs zoeken, hetgeen hem zeer onaangenaam was, daar hij ieder oogenblik de thuiskomst van de eigenares of van Lubert kon verwachten. Daar viel zijn oog op een kastje in den wand, en meenende dat daarin wel een deel van het verlangde te vinden zou zijn, zette hij een stevig stuk ijzer, dat hij bezat, tusschen de voegen, en weldra bezweek het slot voor zijn inspanning. Hij vond niets dan een kistje, maar dit er uit nemende en op zijn beide handen wegende, glimlachte hij van vreugde en fluisterde zacht: »Zoo, hier zit de ware Jakob, dien ik hebben moet.« Met weinig moeite gelukte het hem het kistje open te breken, en ja, daar lagen de zakken met muntstukken en kleinoodiën. Hij vergenoegde zich echter niet met de zakken slechts bij zich te steken en heen te gaan, neen, in zijn overmoed wilde hij zich eerst nog overtuigen, of het wel gangbare munten waren. Haastig knoopte hij de touwtjes een voor een los, en zag nu tot zijn blijdschap, dat het goed en deugdelyk geld was. Nu eerst verbergde hij een der zakken in zijn mantel, en even spoedig den tweeden grijpende, wilde hij ook dezen tot zich nemen, toen door den spoed, welken hij maakte, de zak aan zijn handen ontviel en de muntstukken met groot geraas door het vertrek rolden.

In dit oogenblik vernam de dief een beweging boven zijn hoofd. Inderdaad waren Fabricius en Floris Berthem reeds een paar malen door de vrouw van den leeraar opmerkzaam gemaakt, dat er gerucht was in de woning van juffer Margriet. Doch de beide mannen hadden haar telkens ge-

rustgesteld. In weerwil hiervan bleef zij echter goed toelisteren, en met het scherpe oor eener vrouw had zij waargenomen, dat er iemand vreemds beneden was. Eensklaps hoorden nu duidelijk, alle drie, dat er een kastje opengebroken werd. Zij wachtten nog een minuut, maar toen zij straks het gerammel van geldstukken vernamen, die op den grond vielen, geloofden zij, dat er waarlijk onraad was. Floris Berthem begaf zich nu zoo stil mogelijk naar de zijtrap en gaf den leeraar, die boven aan de trap gebleven was, een teeken dat hij iets hoorde. Deze ging terstond naar het venster, waaruit hij de werkplaats van meester Van der Woude kon overzien, en dezen aan het raam lokkende, riep hij hem toe, buiten voor de woning der kantverkoopster te gaan staan en daar de wacht te houden, wijl zich een dief in het huis bevond. Zonder opzien te baren, voldeed de wapensmid aan dit verzoek, en plaatste zich onder de luifel voor de deur der woning. Thans begaf zich Floris Berthem onder aan de trap, doch liet na om hulp te roepen, daar hij, evenals Fabricius, alle aanraking met overheids-personen en gerechtsdienaren wilde vermijden, om niet zelf in moeilijkheden te komen. Fabricius plaatste zich aan de deur, die naar de kamer van juffer Margriet leidde en luisterde.

Dit alles was Huig Selkert niet ontgaan. Hij had een en ander duidelijk vernomen, schoon het hem nog onbekend was, dat meester Van der Woude voor de huisdeur vertoefde. Hij stond een oogenblik in beraad wat te doen, maar hoe meer hij nadacht, hoe grooter hem het gevaar toescheen. Hij begreep, dat hij ontdekt en dat het nu tijd was zoo goed en kwaad het ging te ontsnappen. Een anderen zak met geld stak hij nog bij zich, en trad nu met haast naar den winkel, in de hoop, dat het slot wel meegeven zou. Maar wie beschrijft zijn schrik, toen hij daar den wapensmid zag staan! Hij was gevangen.

Intusschen klopte Fabricius aan de zijdeur en riep zoo zacht en mild mogelijk :

»Is daar iemand?«

Huig Selkert hoorde dit wel, doch gaf geen antwoord.

De leeraar herhaalde nog eens zijn vraag.

Plotseling scheen de dief een besluit genomen te hebben. Met de grootste behendigheid opende hij de deur, in het vast vertrouwen dat hij den persoon, die er voor stond, zou kunnen verrassen en op zijde dringen. Maar ook daarin werd hij bedrogen, want hij merkte onder aan de trap nog iemand, die hem den pas zou afsnijden.

»Ongelukkige!« zei Fabricius, »wat hebt gij gedaan? Zijt gij gekomen om uw naaste te bestelen? Weet gij niet, aan welke straffen gij u blootstelt, zoowel hier voor uw aardschen als eenmaal voor uw hemelschen Rechter? O, indien gij nog te redden zijt en u wilt laten redden, ga dan met mij naar boven; daar zullen wij verder spreken.«

Huig Selkert had reeds den arm opgeheven om den leeraar een stoot toe te brengen, maar gelijk er geschreven staat: »een zachte tong breekt het gebeente,« zoo ook trof de mildheid, met welke de leeraar zijn vermaning en uitnoodiging tot Huig Selkert richtte, dezen te zeer, dan dat hij zijn boos opzet volvoeren kon. Hij liet den opgeheven arm zinken en besteeg zonder een woord tegen te spreken, de trap, welke Fabricius hem aanwees. De leeraar volgde hem onmiddellijk, terwijl hij den wachtenden Floris Berthem toeriep naar den wapensmid te gaan en hem te zeggen, dat de zaken reeds geregeld waren en zij zijn hulp niet meer behoeften. De jongeling voerde dezen last terstond uit en keerde eenige oogenblikken daarna terug.

Intusschen waren Fabricius en Huig Selkert boven gekomen, waar de eerste zijn vrouw, die in duizend angsten verkeerd had, spoedig geruststelde. De dief hield zich tamelijk stil, maar droeg tevens zorg zich zoo goed mogelijk in de schaduw der lamp te plaatsen, opdat men de gramschap niet zou opmerken, welke wegens het mislukken zijner onderneming gedurig meer in hem opwelde.

»Ik zal u geen verwijtingen doen, arme man,« zeide Fabricius, »maar u toch ernstig vermanen uw goddeloozen weg te verlaten.«

De dief mompelde eenige woorden tusschen de tanden.

»Verootmoedig u,« vervolgde Fabricius zacht doch ernstig, »in plaats van tegenwerpingen te maken. Bedenkt ge niet, dat God u ziet, en dat uw daad een gruwel is in zijn oog? Doch ik herhaal het, ik wil u geen verwijtingen doen; liever zal ik trachten alle sporen der misdaad zooveel mogelijk uit te wisschen en uw ellende te hulp te komen, om daardoor uw hart te verteederen en u te nopen den weg der zonde te verlaten. — Wat dunkt u?« vroeg Fabricius, zich tot den jonkman wendende, die thans de kamer binnentrad.

»Naar mijne gedachten,« antwoordde Floris, »moeten we met den ongelukkige naar het vertrek der kantverkoopster gaan en daar zooveel mogelijk alles met hem in orde maken. Hij zal zeker ook wel eenig geld bij zich hebben, dat hem niet toebehoort; we zullen hem dus nauwkeurig onderzoeken.«

Floris Berthem naderde nu den dief en herkende hem toen eerst als den vroegeren knecht van Herman van der Woude. Huijg Selkert kneep van woede de lippen te zamen en trachtte de beide geldzakken zoo ver mogelijk onder zijn mantel te verbergen, vast besloten tenminste dit geld nog te redden. Floris gaf zijn verwondering te kennen, hem onder deze omstandigheden te zien, en sprak hem eenige vermaningen toe: hoe hij niet had willen luisteren naar de liefderijke stem zijns meesters, doch de dronkenschap en het spel meer had bemind, en thans zich op een weg bevond, die mischien met galg of rad zou eindigen.

»Laat hiervan af, mijn vriend,« zei Fabricius tot Floris, »doe hem geen verwijtingen meer. Hij ziet zelf wel in, hoe verkeerd hij gehandeld heeft. Laat ons echter spoed maken, want wellicht komt juffer Margriet binnen eenige oogenblikken terug, en om hem te sparen wilde ik liefst, dat zij niets van zijn misdaad gewaar werd.«

»Geef dan dadelijk het geld terug, dat je bij je hebt,« riep Floris.

Huijg Selkert bromde en schoof de geldzakken nog verder achteruit.

»Wees maar niet eigenzinnig, Huig,« zei Floris, die deze beweging van den dief opgemerkt had; »doe uw mantel af en geef het geld over.«

»Misschien zal hij het doen, wanneer mijn vrouw er niet bij is,« zeide Fabricius, die den ongelukkige sparen wilde, maar zijn booze hoedanigheden nog slechts gedeeltelijk kende, »ik doe dus het voorstel, dat wij naar beneden in het achtervertrek van juffer Margriet gaan en daar de zaak in orde maken.«

Huig Selkert haalde adem. Er kwam hoop voor hem, dat hij misschien ontsnappen en zijn geld houden kon.

»Laat ons dan gaan,« zei Floris; en een kaars nemende, ging hij vooruit de trap af.

Huig Selkert volgde hen zonder tegenspreken, terwijl Fabricius achter hem ging. De dief berekende intusschen zijn kans. Nauwelijks was Floris aan de zijdeur gekomen, die hij opende om den dief het eerst binnen te laten, of Huig Selkert greep met de kracht van een wanhopige Floris bij den arm, wierp hem de kamer in en ijde de trap af, zijn schoenen in den steek latende. Hij had twee zakken met geld gered. Zoo spoedig hij slechts kon, rende hij het kleine straatje door, en eerst toen hij in een der afgelegenste wijken der stad kwam, haalde hij wat vrijer adem.

»Zoo,« zei hij tot zichzelf, terwijl hij den weg naar een welbekende herberg insloeg, »ginds zal ik even uitrusten en dan verlaat ik nog dezen avond voor eenigen tijd de stad, om elders de vruchten mijner onderneming te genieten. Hoe dom van mij, dat ik dat geld door de kamer liet rollen! Ik geloof, dat het altemaal goudstukken waren. En nog zou ik ze wel gekregen hebben, als dat volk daarboven mij maar met rust had gelaten. Wat hadden zij er mede noodig? Doch ik zal mij wreken. Vroeg of laat zal ik wel de gelegenheid vinden de geleden schade terug te winnen. Zoo waar ik Huig Selkert heet, zij zullen het mij dubbel betalen!«

En met een vloek op de lippen trad hij de herberg binnen.

HET VERRAAD.

Wij kunnen ons eenigszins de ontsteltenis verklaren, welke juffer Margriet gevoelde, toen zij bij haar terugkomst haar geldzakken zoo deerlijk geplunderd vond. Allereerst zag zij vreemd op, toen zij daar Fabricius en Floris Berthem in haar kamer aantrof, bezig eenige geldstukken op te rapen en in een zak te doen. Zij was zóó verbaasd, dat zij in de eerste oogenblikken geen woord kon uiten, zelfs niets verstond van hetgeen Fabricius zei. Eerst toen zij het opengebroken kastje in den muur en het geschonden geldkistje waarnam, kwam zij tot zichzelf, wrong als een wanhopende de handen, en slaakte gedurig de klacht: »Ik ben verloren!« Fabricius en Floris deelden haar nu mede, wat er in haar afwezigheid geschied was; zij verzwegen echter om verschillende redenen den naam van den dief, vermoedende dat zij, door het aanbrengen van Huig Selkert bij de overheid, zelve in moeilijkheden zouden gewikkeld worden. Gelukkig ook voor hem vermoedde juffer Margriet niet, dat de dronkaard haar bestolen had en eigenlijk was het haar ook onverschillig wie dit gedaan had, daar Fabricius en Floris niet alleen hun medelijden te kennen gaven, maar zelfs aanboden haar zooveel mogelijk het geleden verlies te vergoeden, indien zij hun slechts het bedrag wilde opgeven. De eerbare kantverkoopster was listig genoeg om de vreugde te verbergen, welke dit aanbod bij haar opwekte. Zij wendde zelfs voor, dat zij dit niet goed kon aannemen, en deed haar best om nog meer geldstukken bijeen te zoeken, oogenschijnlijk om het verlies zooveel mogelijk te verminderen. Tevens bedankte zij haar bovenbuurman voor de verleende hulp en beloofde, dat zij zoo spoedig mogelijk het vermiste bedrag zou opgeven.

Nauwelijks waren Fabricius en Floris vertrokken, of juffer

Margriet zette zich aan het berekenen van haar verlies. Wel is waar flikkerde er nog een vonkje eerlijkheid in haar gemoed, doch toen zij aan het cijferen ging, doofde de onreine stroom van gierigheid en hebzucht dit geheel uit. Zij overlegde bij zichzelf, dat zij Fabricius en de zijnen in haar macht had ; zij behoefde slechts bij een of anderen geestelijke een woord van de zaak te reppen en zij zou een som ontvangen, die haar stoutste verwachtingen overtreffen moest. Evenwel bedacht zij ook, dat van het oogenblik af, waarop zij de gereformeerde vrienden verried, een altijd vloeiende geldbron verstopt werd, en berekenende, dat de gemeente nog menig goudstuk voor haar zou overhebben, verblijdde zij zich, dat zij nu verscheidene middelen bezat, waardoor zij haar doel, om spoedig rijk te worden, bereiken kon. Vooreerst bezat zij haar kantwinkel, die door de trouw van haar knecht Lubert dagelijks goede winsten opleverde ; voorts de renten van haar uitstaande gelden ; dan de ondersteuning der gemeente en eindelijk de opbrengst van het verraad. Met het laatste had zij nog geen vrede, daar alle gevoel van mensche-lijkheid nog niet geheel bij haar was uitgedoofd. Spoedig echter bracht zij haar geweten tot zwijgen. De geldzucht behaalde de overwinning, en zij kwam tot het besluit eerst de gemeente te plukken, totdat deze niets meer bezat, en dan den leeraar te verraden, om daardoor de kroon op het werk harer berekening te zetten.

Ruim veertien dagen later kwam Lubert op zekeren avond van een voetreis terug, welke hij in de omstreken van Antwerpen gemaakt had. Bepakt en beladen met kantdoozen en moede van zijn tocht, verheugde hij zich in het vooruitzicht een uurtje uit te rusten, om daarna de vergadering der gemeente te kunnen bijwonen, welke dien avond ten huize van Herman van der Woude zou gehouden worden. Daar de lucht betrokken en het tamelijk duister was, verwonderde hij zich er geenszins over, dat zijn meesteres den winkel reeds gesloten had. Hij klopte derhalve aan de deur, die aan de straat uitkwam. Een oogenblik later hoorde hij de stem van

juffer Margriet, die hem, achter de deur staande, vroeg wie daar was, en toen Lubert zich bekend maakte, bevreesdde het hem wel, dat zij hem nog weder wegzond. Hij voedde echter geen achterdocht, en geduldig zijn kantdoozen opnemende, hinkte hij maar weer de straat op.

»Zoo, scheef schepsel!« fluisterde Margriet bij zichzelf, toen zij Lubert hoorde heengaan, »het is goed voor u nog een weinig te loopen, daar anders uw oogen iets zouden zien, dat niet goed voor u was!«

Dit gezegd hebbende, trad zij het achtervertrek binnen, en zei met een valschen glimlach tot twee geestelijken, die in haar kamer bij het volle lamplicht zaten: »De oogen van mijn scheef schepsel zijn beter dan zijn voeten. Hij zal in het eerste uur niet terug zijn. Wij kunnen gerust voortgaan.«

»Ik zal altijd zeggen, wat pater Eusebius zegt,« zei een hunner, die de oudste der beide geestelijke heeren was, »gij zijt een uitmuntende vrouw, die door uw vele goede diensten den zegen der heilige kerk verdient.«

»Gij hebt gelijk,« zei de ander, die een blad papier voor zich op de tafel had liggen en een pen in de hand hield. »Juffer Margriet weet ons te betooveren en tevens het heiligste oogmerk te bevorderen. Doch laat ons voortgaan, want de tijd schiet op. Wij hebben nog slechts twee personen op onze lijst, en ik geloof dat dit getal voor ons doel niet genoeg is. Juffer Margriet heeft ons medegedeeld, dat zij ons het verblijf der ketters zou te kennen geven, en wel zóó, dat wij ze in onze macht kregen. Haar aandeel in deze zaak zou de persoon van den hoofdketter, Fabricius Smit, zijn, terwijl wij het loon zouden genieten voor het aanbrengen der andere personen. Hoe grooter de lijst der ketters wordt, hoe aanzienlijker derhalve ons aandeel zal wezen. Daarom verzoek ik juffer Margriet ons de overige personen op te geven.«

De kantverkoopster rekende in een oogenblik uit, dat, wanneer zij den wil der geestelijke heeren volbracht, haar aandeel veel minder zou bedragen dan het hunne. Hiertegen streed haar hebzucht. Doch zij gevoelde zich te machteloos

tegenover deze beiden, dan dat zij door redeneering de overhand zou bekomen. Derhalve besloot zij de lijst zoo klein mogelijk te houden, tenzij het tegendeel haar voordeel bracht, minder omdat zij de gereformeerden wilde sparen, dan wel omdat zij anderen minder rijkdom gunde dan zichzelf.

»Gij wilt nog meer personen op de lijst hebben, waarde heeren, en ik ben bereid ze u op te geven. Doch men geeft niet gaarne zonder te nemen.«

»Hoe bedoelt gij dat, juffer Margriet,« vroeg de jongere der beide geestelijken, »gij zult toch wel tevreden zijn met uw aandeel en ons het onze gunnen?«

»Mij dunkt, dat mij ook nog iets van de anderen toekomt. Ik heb de moeite gehad om de personen op te sporen, hun geheime samenkomsten uit te vorschen, en het wachtwoord te vernemen, dat ons den toegang tot hun vergadering opent; derhalve komt mij wel iets daarvan toe.«

»Ik zeg altijd, wat pater Eusebius zegt,« zei de oudste, »de arbeider is zijn loon waardig, en mij dunkt, juffer Margriet mag wel een vierde hebben van den geheelen handel.«

»Ik zou hiertegen niets inbrengen,« sprak de ander, »zoo wij slechts de gewisheid hadden, dat wij ons niet ver van de plaats der samenkomst bevonden en dat de zaak spoedig haar beslag kreeg.«

De hoop van juffer Margriet verlevendigde en om de beide mannen te overtuigen, dat zij zeer spoedig het doel zouden bereiken, ging zij naar den muur, die aan het steegje grensde, opende het welbekende venstertje, en zeide :

»Doet slechts de moeite, waarde heeren, en ziet eens even door dit raampje, dan kunt gij de plaats waarnemen, waar...«

»Waar wij straks zullen oogsten, wat gij gezaaid hebt,« zei de oudste, die juffer Margriet met welgevallen beschouwde.

»Komt slechts,« vervolgde de kantverkoopster, de geestelijken toewenkende.

Beiden stonden op, maar daar zij niet zoo lang van gestalte waren als juffer Margriet, die deswege ook de lange Margriet genoemd werd *), konden zij het steegje niet

*) Zie E. v. Meteren, Nederl. Geschied., I, bl. 33.

overzien, en omdat zij niet vermoedden, dat de plaats der samenkomst hier juist tegenover was, vergenoegden zij zich alleen met te weten, dat zij zich in de nabijheid der ketters bevonden. Zij namen dus hun plaats weder in, en juffer Margriet, die verzuimde het raampje te sluiten, vroeg :

»Welnu, maken de heeren nog eenige bedenking?»

»Volstrekt niet, volstrekt niet,« zei de oudste, »ik zeg altijd, wat pater Eusebius zegt : één vrouw is wijzer en knapper dan tien mannen . . . .«

»Als zij wijs is,« viel de ander hem in de rede. »Doch laat ons voortgaan, waarde juffer. Twee personen hebben wij op de lijst, en daar straks de ambtenaren der rechtbank komen, zou ik gaarne zien, dat wij met de lijst vooraf gereed waren. De eerste is Christoffel Fabricius, gewezen Karmelieter monnik, wiens verblijfplaats mij onbekend is, doch niet onbekend zal blijven. De tweede is Floris Berthem . . . .«

In dit oogenblik naderde een jonkman van de straatzijde, sloeg het steegje in en was op het punt de zijtrap naar de woning van Fabricius op te gaan, toen hij door het half openstaande raampje zijn naam hoorde noemen. Hij bleef derhalve staan en luisterde een oogenblik.

»Floris Berthem,« vroeg de ander, »wie is dat?»

»O, dat zal ik u wel later mededeelen,« zei de eerste. »Ik zeg altijd, wat pater Eusebius zegt,« vervolgde de onvermoeide praat : »door vragen wordt men wijs ! Doch ik wil u niet storen. Wie is de derde?»

»Herman van der Woude !« antwoordde de kantverkoopster.

De jongere geestelijke schreef dezen naam met een vaste hand op, terwijl de oudere zijn rozenkrans nam en een gebed prevelde.

»Bidt gij voor dien ketter?» vroeg de schrijver.

»Volstrekt niet,« was het antwoord, »doch ik zeg altijd, wat pater Eusebius zegt : men moet bij het hooren van den naam eens ketters een »Ave Maria« bidden, waardoor men spoedig met den naam eens anderen bekend wordt.«

»Slim gesproken !« zeide de ander. »Doch ga voort, juffer Margriet. Waar woont hij?»

»O, niet zoo ver en zeker dichter bij dan gij denkt. Dit zult gij straks vernemen. Ik kan er dit wel bijvoegen, dat hij te zamen woont met den jongen Floris Berthem.«

De jongeling, die onder het raampje stond, opgewekt door deze woorden, verdubbelde zijn opmerkzaamheid.

»Wie is nummer vier?« vroeg de jongere der beide geestelijken, wien dit opschrijven veel te langzaam ging.

Juffer Margriet stond op het punt den vierden ketter te noemen, toen er op de voordeur geklopt werd.

»Dat zullen de heeren zijn!« sprak de schrijver. »Wil juffer Margriet zoo goed zijn de deur te openen?«

»Met uw verlof,« zeide deze, »ik zal eerst hooren, wie het is.«

Dit zeggende ging zij naar den winkel, legde het oor aan de huisdeur en riep:

»Wie is daar?«

»Ho, ho! doe maar open, hoe-langer-hoe-lievertje! Ik ben het! Ik, Huig Selkert!«

Juffer Margriet liet den knop der deur, dien zij in de hand hield, los en ijldde naar het achtervertrek.

»Wat is u overkomen?« vroegen de beide geestelijken, die het ontstelde gelaat der kantverkoopster zagen.

»Hoort gij niet, dat zich een dronkaard voor de deur bevindt en begeert ingelaten te worden?«

»Hebt ge iets met dien man uitstaande?«

»Volstrekt niets dan dat hij mij geld schuldig is,« antwoordde Margriet, die onkundig van Selkerts diefstal was gebleven.

»Doe open, Margriet, doe open, hoe-langer-hoe-lievertje!« klonk de stem van den dronkaard, die voortdurend op de huisdeur klopte. »Ik kom u uw patakons . . . .«

»Waarom laat gij hem niet in?« vroeg de oudste. »Als hij op de voordeur blijft kloppen, brengt hij de geheele buurt in opschudding en voorzeker ook onze zaak in de war. Laat mij slechts begaan. Ik zal hem wel ontvangen en zien, dat hij tot bedaren komt. Vindt gij dit niet goed? Anders zie ik geen kans, dat wij in onze pogingen slagen.«

De jongste geestelijke beet zich van ongeduld op de lippen. Juffer Margriet zette het neerslachtigste gezicht van de wereld en betreurde het zeer, dat de dronkaard juist in dit oogenblik was gekomen, daar zij vreesde, dat hij wellicht iets klapte, dat voor haar beurs minder voordeelig was. Doch dewijl er voor beide partijen geen ander middel overbleef dan den dronkaard binnen te laten, gaven zij den monnik een teeken, die dan ook terstond naar de huisdeur ging en haar opende.

»Wel, mijn lievertje,« stotterde de dronkaard, den winkel intuimelende, »is dat een manier van doen, mij zoo lang te laten wachten, vooral daar ik op dit oogenblik zulk een ergen dorst heb?«

Hij viel bijkans tegen den monnik aan, en daar het zeer duister was, merkte hij zoo dadelijk zijn misvatting niet op.

De monnik sloot terstond de deur en bij het licht van de lamp uit het achtervertrek merkte Huig Selkert, dat hij zich in een gezelschap bevond, hetwelk hij anders zeer ongaarne bezocht. Zijn spreekorganen waren echter door het overvloedige bier te zeer in beweging gebracht, dan dat zij oogenblikkelijk tot stilstand te krijgen waren, zoodat hij, met inachtneming der noodige wijzigingen, op dezelfde luidruchtige wijze het achtervertrek binnentrad, waarheen de monnik hem geleidde. Terstond liep hij op de eerzame kantverkoopster toe, die zich achter den geestelijke verscholen had, en bood haar onder een vloed van woorden zijn grove hand aan. Juffer Margriet weigerde echter met afschuw.

»Aha, ik zie het wel, mijn hoe-langer-hoe-lievertje!« zei hij, uit volle borst lachende, »gij houdt niet van een ledige hand, evenmin als ik van een halfvolle kan; doch Huig Selkert is daarop bedacht geweest, en ziedaar,« dus vervolgde hij, met de linkerhand eenige geldstukken uit den broekzak halende, »ziedaar iets van uw gading. Wij zijn toch een aardig paartje, vindt ge niet, eerwaarde heer?« ging hij met zijn dronkenmanstaal voort; »zij houdt van geld en ik van bier. Daar, neem slechts aan, morgen krijgt ge het overige.«

Juffer Margriet, hoe sterk ook haar afkeer van den dronkaard was, ving nochtans de geldstukken in haar hand op en bezag ze aandachtig bij het lamplicht. Opeens riep zij uit :

»Hij is de dief, die mijn geldkist opengebroken en het geld gestolen heeft !«

Huig Selkert werd van schrik bijna nuchter. Bijna, zeg ik, want eigenlijk was hij het in de laatste jaren nooit geweest. Zeer goed herinnerde hij zich den diefstal, maar daar hij vertrouwd had, dat de kantverkoopster tot dusver met den naam van den dief onbekend was gebleven, kwam hij tot het dwaze denkbeeld, dat Fabricius en Floris Berthem hem wellicht heden eerst genoemd hadden en terstond vatte hij het voornemen op, zich geducht op die beiden te wreken.

»Dief, dief,« zei hij, op de beschuldiging antwoordende, »hei, zacht wat, hoe-langer-hoe-lievertje ! Hoe weet gij dat ?«

»Zie, hier staat het, eerwaarde heeren,« zei de kantverkoopster, terwijl zij een der geldstukken bij het lamplicht hield en met den nagel van haar duim op een puntje wees, »zie, hier staat het !«

»Staat daar mijn naam, lieverdje ! Mijn naam, Huig Selkert, geboren te Leuven in het jaar 1530 ? Ei, laat mij dat eens zien !«

Hij drong den ouden monnik op zijde, en toen het borstbeeld van Karel V op een der munten ziende, lachte hij luid, roepende :

»Neen, nu maakt gij het toch te erg, mij tot graaf van Holland te willen maken !«

»Stoort u niet aan het gesnap van dezen man, eerwaarde heeren,« zeide de kantverkoopster, »en merkt slechts op het kleine puntje, dat hier gegroefd is. Gij moet weten, dat ik op elken karolijn zulk een teeken gemaakt heb, en daar mij onlangs een groote geldsom ontstolen is, vind ik hier een der karolijnen terug, welke vroeger mijn eigendom waren. Wien moet ik nu voor den dief houden, daar deze man mij dit geldstuk ter hand stelt ?«

De beide geestelijken dachten, dat Huig Selkert in groote

verlegenheid raken en tot bekentenis komen zou, maar zij hadden misgerekend. Huig Selkert was de man niet om zich zoo dadelijk van zijn stuk te laten brengen. Onder allerlei dronkenmanspraatjes wist hij alle verdenking van zich af te schuiven, zoodat zelfs juffer Margriet bekennen moest te ver gegaan te zijn. De vraag bleef nu dus slechts : hoe kwam Huig Selkert aan dit geld? En de booswicht trachtte het gesprek zóó te leiden, dat hij den schijn van diefstal op de bewoners der bovenkamers wist over te brengen. Nieuwe redenen om deze ketters bij de geestelijke rechtbank aan te klagen. De jonkman echter, die nog altijd buiten in het steegje onder het raampje stond, huiverde bij al de aanklachten en aantijgingen, welke hij vernam. Reeds was hij op het punt de plaats te verlaten, toen hij opnieuw zijn naam hoorde noemen, en vermoedende, dat er nog andere wapenen gesmeed werden, meende hij het voor zichzelf en de zijnen goed te zijn nog eenige oogenblikken te blijven. Van lieverlede kwam het gesprek weder op de samenstelling der lijst, en Huig Selkert, die doorgedrongen was in den hoek, waar de kantverkoopster zat, had haar toegefluisterd, dat hij meer wist dan haar lief was, waardoor als vanzelf een stilzwijgende overeenkomst gesloten werd, om gezamenlijk de penningen voor het aanbrengen te deelen, iets, waartoe juffer Margriet niet dan schoorvoetend overging.

»Ik hoop,« zei de jongste der beide monniken, »dat wij nu eindelijk tot de verdere samenstelling der lijst kunnen overgaan, en dat wij daarmede gereed zijn vóórdat de rechters komen, opdat wij noch zij behoeven te wachten. Wie is de vierde?«

Wederom stond juffer Margriet op het punt een naam te noemen, doch in hetzelfde oogenblik werd er heftig op de huisdeur geklopt. De kantverkoopster trad het achtervertrek uit, en haar oor tegen de deur houdende, vroeg zij, wie daar was. Het antwoord, dat zij ontving, was evenwel voldoende, om terstond beide deuren te openen, en weldra stonden er verscheidene in het zwart gekleede mannen in den winkel, die gevolgd werden door eenige hellebaardiers.

De leden der geestelijke rechtbank traden met juffer Margriet het achtervertrek binnen, waar nu gezamenlijk overlegd werd, wat te beginnen en hoe men op de beste wijze in het huis zou komen.

Inmiddels meende de jonkman genoeg gehoord te hebben om zoo spoedig mogelijk zijn vrienden te gaan waarschuwen. Gelukkig zag hij op de bovenwoning nog licht. Derhalve was de vrouw van Fabricius tehuis, en deze moest eerst gewaarschuwd worden. Zoo stil mogelijk sloop hij de trap op en vernam van haar, dat Fabricius zich aan de overzijde bevond, en nadat hij haar dringend had aangeraden om te vluchten, wilde hij ook den vrienden een teeken geven om zoo spoedig mogelijk een goed heenkomen te zoeken en spoedde zich naar de plaats der samenkomst, tikte tegen het venster en fluisterde zoo duidelijk het hem doenlijk was den vergaderden toe, dat zij ijlings de vlucht zouden nemen.

Middelerwijl hadden de geestelijken te zamen raad gehouden, hoe de vergadering het best te overrompelen en nauwelijks had de jonkman, in wien onze lezers gewis Floris Berthem herkend hebben, gelegenheid gehad de vrienden te waarschuwen en een goed heenkomen te zoeken, of juffer Margriet opende haar achterdeur, om langs de zijtrap het steegje te bereiken. Juist stond zij dan ook gereed met de geestelijken haar kamer te verlaten, toen Lubert van zijn boodschap huiswaarts keerde. Dadelijk begreep juffer Margriet, dat Lubert juist van pas kwam, daar hij beter nog dan zij in staat was om toegang te verkrijgen. Zij riep hem dus met vleiende stem toe, dat hij maar naar de vergadering moest gaan, zijnde zij op het oogenblik verhinderd de huisdeur te openen. De eerlijke Lubert vermoedde geen kwaad, en zijn kantdoozen weder opnemende, sloeg hij het steegje in, terwijl de kantverkoopster zich met de geestelijken terstond bij den ingang van de trap plaatste, om toe te schieten zoodra de deur geopend was.

Zonder te weten, dat de slang zich zoo dicht bij hen bevond, klopte Lubert aan het venster van Van der Woude, en daar hij het vreemd vond, dat men niet terstond opende,

„Hij is de dief, die mijn geldkist opengebrouken heeft.”

sprak hij eenigszins luide het wachtwoord uit. Duidelijk vernam hij nu gemompel binnen in het vertrek. Daar hij van alles onkundig was gebleven, dacht hij, dat men onder elkander in een druk gesprek verkeerde. Hij riep dus luider, en weldra had dit het gevolg, dat men hem van binnen toeriep :

»Zijt gij het, Lubert?«

»Ik zelf.«

»Zijt gij alleen?«

»Geheel alleen.«

»Bemerkt gij niemand in de steeg?«

»Niemand,« antwoordde Lubert, die verschrikt rondzag en inderdaad geen levend wezen bespeurde.

»Zie eens op den hoek der steeg, of daar ook iemand is.«

Lubert deed, wat hem bevolen was. Voorzichtig zette hij zijn kantdoozen tegen den muur van het huis en ging het steegje door. Overal heerschte de diepste stilte.

»Ik bespeur niemand. Alle bewoners der straat schijnen in de rust gegaan te zijn.«

»Hebt gij Floris Berthem niet ontmoet?« vroeg men wederom.

»Neen,« was liet antwoord.

Hierop vernam Lubert weer een gemompel, maar kort daarna werd de deur zachtjes geopend, en de eerlijke kreupele hinkte het huis binnen, hoewel niet zonder moeite, daar de door hem opgenomen kantdoozen te groot van omvang waren, om door de nauwe opening gebracht te worden. Dit was het oogenblik, dat juffer Margriet te baat moest nemen. Tegelijk met de hellebaardiers, die zich langs de trap geschaard hadden, de straat overstekend, bereikte zij met een sprong als van een tijgerin, welke bevreesd is haar buit te zien ontsnappen, de deur van den wapensmid, op het oogenblik dat men gereed stond die te sluiten; zij hield haar geopend en verschafte dus den geestelijken en gerechtsdienaars gelegenheid de vergadering te overrompelen.

Een groote verwarring had nu plaats, vooral daar men op hetzelfde oogenblik, dat vreemde personen gezien en on-

bekende stemmen gehoord werden, het lamplicht had uitgebluscht. De geestelijken, voorafgegaan door de hellebaardiers, tastten in den blinde toe, maar deden wegens de volslagen duisternis menigen misgreep. Een uur later echter was alles afgelopen, want Huig Selkert, die wegens zijn vroegere inwoning zeer goed met de huiselijke aangelegenheden bekend was, had licht weten te verschaffen, en aldus door hem geholpen, verzekerde men zich van een paar weerlooze vrouwen, van Fabricius en den armen Lubert; terwijl de anderen langs een zijtrap, door Van der Woude aangewezen, ontsnapten en vooreerst aan de handen der vervolgers ontkwamen. De hellebaardiers brachten de verraden ketters naar den kerker, waar onmiddellijk de geestelijke rechtbank samengeroepen en met het verhoor der gevangenen een aanvang genomen werd.

Juffer Margriet kon dien nacht den slaap niet vatten. Zij wentelde zich op haar legerstede om en om, terwijl zij moeite deed het schrikbeeld te verwijderen, dat zich telkens voor haar oogen vertoonde. Zij zag gedurig het bleeke gelaat van den leeraar Fabricius, den man, die haar niets dan goedheid had bewezen en dien zij nu in de handen zijner pijnigers had overgeleverd voor een somme gelds. Schrik en benauwdheid maakten zich van haar meester. Zoo waar is het woord der Schrift, als zij de smarten des goddeloozen beschrijft: »Angst en benauwdheden verschrikken hem; zij overweldigen hem, gelijk een koning bereid ten strijde.«

Had zij in dezen haren angst den Heer gezocht, Hem haar zonden beleden en om vergeving gevraagd, zij zou niet tevergeefs op de goedertierenheid Gods gehoopt, noch te veel van zijn liefde verwacht hebben. De weg hiertoe was haar aangewezen. Zij had op zoo menige vergadering der Gereformeerden den weg der zaligheid hooren verklaren, dat zij niet zeggen kon onbekend met de waarheid gebleven te zijn. Haar was geleerd, dat men om zalig te worden niet noodig had dan zich met al zijn zonden, al zijn nooden, met geheel zijn hart den Heere Jezus over te geven, pleitende op de beloftenissen Gods. Doch alles zou deze arme zondares

hebben kunnen geven, ook in dit angstig oogenblik, behalve haar schatten, en daar deze door haar meer bemind werden dan het leven en de zaligheid, gaf de Heer haar over aan al haar ongerechtigheid. Wijl zij weigerde in haar benauwdheid de hulpe des Heilands in te roepen en zich gansch zooals zij was voor zijn heilig aangezicht te stellen, zou zij eenmaal, hoewel dan zonder mogelijkheid van uitredding, de waarheid ondervinden van het woord : »Ik zal handelen in grimmigheid ; mijn oog zal niet verschoonen en Ik zal niet sparen ; hoewel zij voor mijn ooren met luider stemme roepen, nochtans zal Ik hen niet hooren.« Ezechiël 8 : 18.

Wij zullen juffer Margriet aan haar angsten, benauwdheid en wanhoop overlaten, en de andere personen uit dit verhaal nagaan, om eens te zien wat er binnen en buiten de gevangenis plaatsgreep.

VII.

IN EN BUITEN DE GEVANGENIS.

Fabricius en de goede Lubert bevonden zich thans in de gevangenis, of gelijk de stadskerker aldaar toenmaals genoemd werd, den Steen. *) Hun toestand was verre van aangenaam. De ruwheid der krijgsknechten en de verguizing der priesters, aan welke zij gedurende den overtocht blootgesteld waren, was zeer smartelijk voor hen geweest, nochtans hadden zij niet geklaagd. »Ik dacht,« zoo zeide Fabricius den volgenden dag tot zijn pijnigers, »aan mijn Heer en Zaligmaker. Ook

---

*) Bijna gelijktijdig met Fabricius werd ook zekere Olivier de Bok van Aalst, professor der Latijnsche taal te Heidelberg, gevangen genomen. Deze man was wegens bijzondere zaken te Antwerpen en stond in geen de minste betrekking tot Fabricius, weshalve wij geen gewag van hem maken, hoewel zij te zamen gepijnigd werden. Door tusschenkomst van den Keurvorst-Paltsgraaf geraakte Olivier de Bok in vrijheid. Zie v. Meeteren I : 33 en Brand, Historie der Reformatie I : 262.

Hij werd gevangen genomen met zwaarden en stokken, en men bracht Hem gebonden van de eene rechtbank naar de andere. Hij deed zijn mond niet open; als een lam werd Hij ter slachting geleid, en als een schaap, dat stom is voor het aangezicht zijner scheerders, alzoo deed Hij zijn mond niet open.« Even geduldig als Fabricius verduurde Lubert het lijden hem aangedaan. De eenige klacht, welke hem onderweg afgeperst werd, was dat men zijn lieven vriend en leeraar met de scherpe punten der hellebaarden voortdreef. Het was hun echter tot een groote vertroosting, dat men hen beiden in denzelfden kerker wierp, ja, hen zelfs aan elkander bond. Men gunde hun niet eens een handvol stroo, waarop zij konden liggen; zij moesten zich op den harden grond uitstrekken. Aan slapen viel evenwel niet te denken. Nauwelijks had men hun een half uur rust gegeven, of twee leden der inquisitie traden binnen, die hun namen en die van hun medeketters vroegen. Fabricius zoowel als Lubert weigerden halsstarrig hun vrienden te verraden, waarop hun toegevoegd werd: »Welnu, wij zullen zien of gijlieden morgen op de pijnbank ook zuft zwijgen. De pijnbank heeft reeds meer stommen doen spreken.«

Het overige gedeelte van den nacht liet men hen met vrede; en niettegenstaande hun een treurig lot te wachten stond, bleven zij goedsmoeds, ja zongen zelfs lofpsalmen, omdat de Heer hen waardig keurde voor zijn naam smaadheid, vervolging, pijnen, zelfs den dood te lijden.

Den volgenden dag traden eenige gevangenwachters hun kerker binnen, ontbonden hun voeten en geleidden hen naar een donkere cel, welke slechts door een kleine lamp verlicht was. Hier was de plaats der pijniging. Ik wil het teedere gevoel mijner lezers niet kwetsen, door hun een beschrijving te geven van de foltering, welke onze beide vrienden te verduren hadden. Liever deel ik mede, dat zij hun vervolgers geen kwaad met kwaad vergolden. Zij antwoordden op de vragen der pijnigers overeenkomstig hun consciëntie, doch bezwaarden niemand. Zij gaven een schoone belijdenis van hun geloof, en Fabricius getuigde te midden der hevigste

smarten, dat hij zijn medemenschen niets anders gepredikt had dan de verlossing door het kruis van Jezus Christus. De verbittering der geestelijken tegen hem was buitengewoon groot. Zij zochten hem door allerlei bedrieglijke en schoon-schijnende woorden van zijn geloof af te brengen, en beloofden hem de beste ambten, wanneer hij in den schoot en tot de leer der kerk terugkeerde. Doch Fabricius bleef evenals Luther getrouw. Met fieren moed wees hij de verleidelijke aanbiedingen af en toonde zijn rechters het onrecht aan, dat zij hem aandeden; en toen zij hem verweten, dat hij zichzelf deze vervolging en smarten door zijn afval van de kerk op den hals had gehaald, antwoordde hij hun vrijmoedig: »Niemand vervolgt u. Geen der onzen doet u geweld aan. Zij, die anderen om des geloofs wil vervolgen, bewijzen dat zij uit den duivel zijn, want deze heeft altijd hen vervolgd, die Christus liefhebben. De Heer zelf heeft dit reeds voorspeld. Hij zegt: »Vreest geen der dingen, die gij lijden zult. Ziet, de duivel zal eenigen van u lieden in de gevangenis werpen, opdat gij verzocht wordt.« En Hij voegt er bij: »Weest getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.« Daarom zijn wij ook goedsmoeds; gij kunt ons pijnigen en martelen zooveel gij wilt, wij weten dat ons bloed dierbaar is in de oogen onzes Gods, en dat de Heer ons bloed wreken zal.«

Geen wonder dat deze fiere woorden van den geloofsheld, in stede van beschaming den nijd en de boosheid der pijnigers nog meer opwekten. Niet alleen dat zij den beul en zijn handlangers aanspoorden de martelingen te verdubbelen, maar zij ontzagen zich ook niet de ongelukkigen in het aangezicht te slaan en te spuwen, terwijl zij hun de gemeenste schimpwoorden toevoegden. Woedend dat zij hun zin niet kregen, want zij hadden gehoopt door Fabricius en Lubert nog meer kettters machtig te worden, spraken zij nog dienzelfden dag het doodvonnis over beiden uit, 'twelk voltrokken zou worden door hen levend te doen verbranden.

Fabricius en Lubert moesten naar hun kerker gedragen worden, want de martelingen hadden hun het gebruik van

handen en voeten ontnomen, waardoor het tevens den rechters onmogelijk werd gemaakt hen zóó spoedig, als zij dit hadden gewenscht, naar den brandstapel te doen voeren. Uren en dagen achtereen lagen zij in hun hok, terwijl men hen als de wildste dieren behandelde, hun de noodige verpleging onthield en slechts de geringste spijsen toediende. Nochtans behielden zij goeden moed. Wel is waar hoopte geen van beiden op verlossing uit dezen kerker of op ontkoming aan de verschrikkelijke doodstraf, waartoe zij verwezen waren, maar zij werden getroost door de heerlijke toekomst, welke hun wachtte en die hun door den Heer was beloofd. Eenigen tijd later gelukte het hun aan hun bloedverwanten en vrienden brieven te doen toekomen. Onder anderen schreef Fabricius : »Ik dacht onder de pijniging : »Ach, Heere ! hoe zal ik dit kunnen lijden ? Moet het nog lang duren ?« Toen kwam mij in de gedachten, dat de helsche smarten zwaarder zouden zijn en eeuwig duren. Midden in de pijnen evenwel vertroostte de Heer mij zeer. Hij schonk mij een gezicht op de onverwelkelijke eeuwige erfenis, voor mij weggelegd, en ik sprak met Paulus : »Ik houd het daarvoor, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waardeeren tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.« Toen schepte ik weer moed en riep tot God : »Help mij in dezen nood !« En de Heer gaf mij zulk een moed, dat ik liever op de pijnbank wilde sterven. De Heer nam mijn pijnen telkens weg, en als het zóó verre was, dat ik meende, dat ik ze niet langer zou kunnen verdragen, werden mijn leden als verdoofd. Den Heere zij lof, dank, prijs en glorie ! Mijn geloof staat onveranderlijk en onbeweeglijk. Ik ben niet alleen bereid mij nog meer te doen pijnigen, als het den Heere behaagt, maar ook mijn vleesch te laten verbranden.«

Verder schreef hij aan zijn vrouw : »Ik zend dezen brief tegen het aanstaande scheiden, maar het is geen scheidbrief gelijk Israël schreef om de hardigheid des harten en om u, mijn lief, zoo te verlaten. Want deze verlatting geschiedt om de liefde Gods. Om Gods liefde moet toch alles verlaten worden. God heeft ons te zamen gevoegd, de Heer wil ons

nu een tijdlang scheiden. Dien God geef ik u over als aan een getrouwen Vader. Blijf Hem getrouwelijk bij, Hij zal u naar lichaam en ziel verzorgen.«

Vele dergelijke brieven schreef hij aan de zijnen, gelijk het Brandt in zijn Historie der Reformatie zoo schoon uitdrukt: »Vrienden en vreemden heeft hij vertroost, versterkt en opgewekt ten goede, met verscheidene brieven, uit de gevangenis, korts voor zijn dood geschreven; zelfs aen lange Margriete, die hem had verraeden, haer dat vergevende, en vermaenende tot boete.«

De arme Lubert leed ook zeer veel en moest een geduchten strijd doorstaan. Niet dat hij een oogenblik zijn vertrouwen op den Heere Jezus verloor, maar de voortdurende smarten persten hem menige klacht af, en hij kon niet zwijgen over de wreede behandeling, hem aangedaan. Met groote moeite moest hij zichzelf dwingen om stil in zijn lijden te berusten, en menigmaal verwonderde hij er zich over, hoe het Fabricius mogelijk was een lofpsalm ter eere Gods te zingen. Doch gelukkig voor hem, bezat Fabricius ook nog de kracht om zijn moed aan te vuren en zijn verslagenheid op te beuren.

»Mijn lieve,« zei Fabricius onder anderen, »de apostel schreef eenmaal aan de Romeinen, ziende op de vervolging, die hem te wachten stond: »Verblijdt u in de hoop (des eeuwigen zaligen levens), zijt geduldig in de verdrukking, volhardt in het gebed.« Gij klaagdet daar straks, dat gij nog zoo jong waart en nu reeds moest sterven. Kan ik hetzelfde niet zeggen? Maar hebt gij dan vergeten, dat onze weg ten hemel door vele verdrukkingen heen leidt? En zouden wij het dan voor den Heer bejammeren, neen, moeten wij niet veeleer Hem loven, dat Hij dien weg zoo kort maakt? De Heer legt ons nu eenmaal het kruis op, — laat ons dat kruis gewillig dragen, niet in schijn, maar in waarheid. Oudtijds waren er menschen, die zich kruisvaarders noemden en een geschilderd kruis op hun schouders droegen. Velen vonden dit zeer licht en zagen het als een versiering aan. Wij dragen geen geschilderd kruis. En zouden wij dat te

zwaar noemen, wat de Heer goedvindt ons toe te vertrouwen? God spaarde zijn lieven Zoon niet voor ons, maar gaf Hem over uit liefde voor zondaren. Moeten dan wij ook niet gewillig zijn Hem lief te hebben en het kruis Hem achterna te dragen? Wanneer wij dat niet doen, hoe kunnen wij dan nog eenige hoop op Hem hebben, die gezegd heeft: »Die volharderen zal tot het einde, zal zalig worden?«

Met dergelijke woorden vermaande en vertroostte Fabricius den armen Lubert, en het gelukte hem diens hart zoo te bereiden, dat hij zelfs met vreugde het uur tegemoet zag, waarop beiden in de armen van den Heer zouden uitrusten van de hitte der vervolging. Wat hun het meeste leed deed, was dat Margriet hen voor een handvol zilvers had verraden. Zij betreurden het, dat deze zondares zulk een gruwelstuk bedreven had, waardoor haar ziel groot gevaar liep verloren te gaan, en dikwijls vouwden zij de handen, om den Heer te bidden het hart dezer vrouw te bekeeren, opdat zij berouw zou hebben van haar zonden en zich nog bijtijds in de armen der genade werpen.

Op deze wijze brachten zij hun dagen in de gevangenis door. Het waren wel treurige dagen voor hun vleesch, maar hun geest werd meer en meer gesterkt, en met blijdschap zagen nu beiden den dag tegemoet, op welken zij van het aardsche lijden zouden ontslagen worden.

Inmiddels hadden hun vrienden niet ledig gezeten. De wapensmid, Floris Berthem en de anderen waren wel in dien nacht des verraads buiten de stad gevlucht, doch na verloop van eenige dagen hadden zij het gewaagd, vooral tegen het vallen van den avond, weder in de stad te komen, om de achtergeblevenen op te zoeken en hoogte van zaken te nemen.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat de bevolking van Antwerpen volstrekt niet tevreden was met de invoering der inquisitie binnen haar muren en dat de magistraat zich zelfs ijverig tegen het afkondigen der plakaten had verzet. Noode was de stedelijke regeering tot die afkondiging overgegaan

en nu deze eenmaal geschied was, moest zij ook de plakaten handhaven; toch bezat zij nog genoeg zin voor godsdienstvrijheid, dat zij niet alleen oogluikend de geheime bijeenkomsten der Gereformeerden toeliet, maar ook het morren van het volk niet tegenging, wanneer de inquisitie weder een harer slachtoffers binnen haar kerker gevoerd had. Inderdaad was het volk in de laatste dagen zeer oproerig geworden, en zelfs waren de leden van het geestelijk gerechtshof genoodzaakt geworden bij de Landvoogdes, die te Brussel haar verblijf hield, meer krijgsvolk aan te vragen, ten einde ongestoord hun bedrijf te kunnen voortzetten. Het volk liet zich echter hierdoor niet afschrikken; het was te zeer overtuigd van de goede bedoeling des magistraats, dan dat het vreesde van dezen geweld te zullen lijden.

Herman van der Woude, Floris en de andere vrienden maakten van deze stemming des volks gebruik door overal waar zij slechts konden, de leer der Hervorming te verkondigen. De geestelijken zagen dit met wrevel aan, en toen zij zich hierover bij den magistraat beklaagden, ontvingen zij ten antwoord: dat men het volk niet beletten kon God overal te prijzen, al strookte dit niet met de leer der kerk. Woedend overzulk een antwoord, besloten zij, daar zij thans niets anders konden uitvoeren, een beteren tijd af te wachten, om dan alle ketters met één slag te vernielen. Intusschen was het volk geheel op de zijde der Gereformeerden, en, waren de krijgsknechten niet zoo talrijk geweest, of liever had de Heer door zijn Heiligen Geest krachtig op hen gewerkt, wie weet of dan niet Antwerpen voor de Hervorming geheel ware gewonnen geworden. Thans bepaalde zich het volk grootendeels tot het zingen van allerlei geestelijke liederen, en om hun haat aan de inquisitie te kennen te geven, schoolden zij dikwijls om de gevangenis te zamen en zongen daar psalmen. Ongelukkig genoeg kwam dit zingen niet uit de echte bron voort. Bij de meesten was het slechts een meedoen met den grooten hoop, en hierdoor ontstonden allerlei baldadigheden, die ongunstig werkten op en voor de Gereformeerden. Treurig was dit voor den wapensmid, die zoo gaarne van deze op-

wekking gebruik had gemaakt, om het volk te bewegen een kerk te verlaten, die zulke gruwelen bedreef, en zich aan te sluiten bij een gemeente, welke niets anders wenschte dan den Heer alleen te dienen. Doch het volk was hiertoe te wuft, en gelijk het bleek, ook ongeschikt. Slechts enkelen, en onder hen invloedrijke mannen, sloten zich bij de Gereformeerden aan, waardoor aan de eene zijde de macht der priesters verminderde, en het aan den anderen kant mogelijk werd, dat de Gereformeerden zich openlijk op straat vertoonden. Zoo waar is het, dat steeds het rijk Gods in de heftigste vervolging bloeit.

Intusschen hield de inquisitie haar beide slachtoffers steeds gevangen. Tevergeefs hadden Herman van der Woude en Floris Berthem beproefd hun vrienden te bevrijden. Het eenige, dat hun gelukt was, bestond hierin, dat zij hen van schrijfgereedschap en van eenige verkwikking hadden voorzien, en blijde waren zij, wanneer zij, tusschen het volk staande, de aangezichten van Fabricius en Lubert konden aanschouwen, die naarmate hun krachten wedergekeerd waren, zich tot het traliewerk konden opheffen.

Ruim twaalf weken hadden nu Fabricius en Lubert in de gevangenis doorgebracht. Zij waren van hun wonden genezen, en daar de beweging onder het volk een weinig gestild was, meende nu de inquisitie, dat het thans de geschikte tijd was om de beide martelaren naar den brandstapel te voeren. De vierde van Wijnmaand was daarvoor bepaald. Het volk had er echter de lucht van gekregen, en denkende dat men beide vrienden niet op de openbare markt, maar op de plaats achter de gevangenis wilden verbranden, verzamelde het zich des nachts in grooten getale voor den Steen. Het dreigde de muren te zullen verbreken, wanneer men hun de gevangenen niet vertoonde, en het werd eerst rustig, toen Fabricius en Lubert door het tralievenster hen toespraken.

»Wij zullen u morgen op de markt verlossen!« schreeuwde er een uit de menigte.

»Houdt slechts goeden moed, — morgen is het onze tijd!« riep een ander. Fabricius deed zijn best het volk tot andere

gedachten te brengen. Hij zeide, dat hij bereid was morgen den hemel binnen te gaan, en vermaande het volk tot rust. Maar hiervan wilde het niets hooren. Oorverdoovend was het geschreeuw : »Morgen, morgen !«

En hierop psalmen zingende, bleef het den ganschen nacht de deur der gevangenis bewaken.

De vierde van Wijnmaand brak aan.

VIII.

DE BRANDSTAPEL.

Op de groote markt stond de mutsaard of brandstapel gereed, en de ijzeren paal in het midden was zoodanig ingericht, dat de twee slachtoffers der inquisitie tegelijkertijd verbrand konden worden. Hoewel het plein reeds stampvol was van nieuwsgierigen, die zich verlustigen wilden in het lijdën van twee onschuldigen, zoo was nochtans een groote menigte verspreid door de straten, welke naar de gevangenis leidden. Hier en daar zag men een kleine afdeeling hellebaardiërs, die de hand aan de wapenen hielden, wijl zij voor het volk vreesden, dat, naarmate het uur der terechtstelling naderde, een steeds dreigender houding aannam.

Een dof gebrom weerklonk over de markt, toen de beul met zijn handlangers bij den brandstapel verscheen. Een jonge man drong tot hen door, en den beul bij de hand grijpende, schudde hij die met alle kracht.

»Wie is die man, die daar zoo gemeenzaam met den henker (beul) omgaat ?« vroeg een uit de menigte aan zijn buurman.

»Kent gij hem niet ? Het is de gewezen knecht van den wapensmid Van der Woude.«

»Huig Selkert ?«

»Dezelfde,« was het antwoord. »Men had hem wegens zijn verregaande dronkenschap buiten de stad gebannen, maar daar hij sedert eenige dagen zijn toevlucht bij den beul gezocht heeft, laat men zijn verblijf thans oogluikend toe. Zie eens hoe rood zijn aangezicht is. Ik geloof, dat hij weer de volle maat heeft.«

»Ja, hij is een groote dronkaard. Hij is sedert gisteren niet nuchteren geweest, en het schijnt dat hij een bijzonder belang bij deze straoefening heeft, want telkens wanneer hij over de gevangenen spreekt, drukt hij zijn vreugde uit, ze welhaast te zien branden.«

»Ik geloof, dat hij een van beiden een grooten haat toedraagt. Weet gij er ook de aanleiding toe?«

»Die is mij onbekend, maar ik meen wel eens gehoord te hebben, dat hij gezworen heeft niet te zullen rusten, vóórdat Fabricius dood is. Doch stil, wat is dat?«

Op dit oogenblik vernam men een woest getier en geschreeuw, dat uit een naburige straat klonk, en toen de omstanders den blik derwaarts richtten, zagen zij in de verte de beide gevangenen, die tusschen gerechtsdienaren den weg naar de strafplaats kwamen. Een groote afdeeling soldaten ging voor en achter de slachtoffers, terwijl de markgraaf van Antwerpen, vergezeld van den schout en zijn trawanten, zich aan het hoofd had gesteld. Aan weerszijden liep het volk, en daartusschen bevonden zich ook Herman van der Woude, Floris Berthem en een groot aantal Gereformeerden, die besloten hadden, indien het eenigszins mogelijk ware, Fabricius en Lubert uit de handen der tigers te verlossen.

Fabricius was bleek, zoowel tengevolge van zijn borstkwaal als van de hevige smarten, welke hij op de pijnbank had verduurd. Nochtans straalde zijn oog van een onge-meenen glans. Men kon het hem aanzien, dat hij wist in wien hij geloofde, want hij stapte zoo rustig en goedsmoeds tusschen zijn beulen voort, alsof hij naar een feestmaal ging. Scherper tegenstelling kon er tusschen hem en zijn belagers niet bestaan dan thans. De laatsten zagen er toch zoo boosaardig uit, dat men hen best vergelijken kon bij wolven,

die een tam tot prooi hadden. Evenwel, hoe boosaardig zij ook waren, nochtans was er in hun gemoed geen vrede. Integendeel, zij waren zoo onrustig, gejaagd en benauwd, alsof zij voor onheil of gevaar vreesden te midden van hun overmacht. Ook hadden zij wel reden daarvoor. Het volk toch nam gedurig een meer dreigende houding aan, en van tijd tot tijd balde er een de vuist. En terwijl Fabricius een held scheen, van zijn zege bewust, waren zijn vijanden als herten, verschrikt door het trompetgeschal der jagers. Zoo is het altijd met het ongelooft. Terwijl het geloof glimlacht bij het dreigende zwaard, siddert het ongelooft bij het ruischen van een blad. Het ongelooft heeft nooit een God ; het geloof zegt : »Ook in het grootste gevaar blijft mij de Heer nabij, en als alle kracht gebroken is, vertrouwt ik op de beloften.«

Zoo was het ook met Lubert. De arme kreupele hinkte naast zijn vriend, maar zijn hart sprong op van vreugde bij de gedachte, spoedig bij zijn Heer te zijn, en toen straks een der vrienden zich tusschen de wachters doordrong, om zijn hand te vatten en hem moed in te spreken, zei hij :

»De Heer is mijn Herder ; mij zal niets ontbreken.«

In de nabijheid der markt gekomen, werd het gedrang der menigte steeds grooter en haar houding gedurig dreigender. Inmiddels had Huig Selkert zich aan het hoofd van eenige losbollen en drinkebroers gesteld en ging nu den stoet zingende tegemoet, en nauwelijks zag hij Fabricius, of zich herinnerende hoe deze hem bij zijn diefstal tot hindernis was geweest, stak hij de beide handen tartende tegen hem uit, roepende :

„Als 't lukt, dan zullen deze handen
Uw kettersch lichaam meê verbranden.“

Dit scheen het volk zeer tot ergernis te wezen, want hoe-wel niet allen op de hand der beide martelaren waren, was er toch te veel deernis met hun lot, dan dat zij machtelozen konden laten bespotten. Daarbij kwam nog, dat de fiere houding van Fabricius het volk achting voor hem inboezemde, en vervuld met medelijden, koos het eer partij vóór den ketter dan tegen hem.

»Werp dien dronkaard op zijde!« riep een uit het volk.
 »Druk hem dood!« schreeuwde een matroos, »hij is toch
 maar ballast.«

»Op zij niet hem! Op zij met hem!« riepen eenige handwerkslieden, en nauwelijks was deze kreet aangeheven, of de geheele menigte drong op Huig Selkert in, met het voornemen hem onder den voet te krijgen. Het was een gevaarlijk oogenblik voor den dronkaard, die nu niets dan den dood voor oogen zag. In de uiterste benauwdheid wist hij zich niet beter te redden dan door tusschen de soldaten en in de nabijheid der gevangenen te vluchten. Doch ook hier zou hij niet veilig geweest zijn, ware Fabricius hem niet te hulp gekomen. Deze toch wendde zich tot het volk en zei :

»Mijn lieve broeders, laat dezen man met vrede. U komt de wrake niet toe. Wendt ook geen pogingen aan om mij te verlossen. Pleegt vooral geen oproer. Laat den Heer zijn werk in mij volbrengen.« *)

Intusschen verzamelden zich de Gereformeerden, zoowel mannen als vrouwen, om hem heen. Zij zagen hem met betraande oogen aan.

»Lieve broeders,« zei hij, »weent niet over mij. Verblijdt u, te meer nu gij weet dat mij de kroon der overwinning weggelegd is. Staat er niet geschreven : »Wees getrouw tot den dood en Ik zal u geven de kroon des levens?« Ziet gij toe den strijd des geloofs te strijden; wat mij betreft, ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heer, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning liefgehad hebben.«

Deze woorden misten hun uitwerking niet op de vrienden. Zij drongen nog te meer op Fabricius in. De markgraaf, die dit zag en reeds zeer mismoedig was over den tegenstand, dien de stoet ondervond, meende dat men Fabricius en Lubert ontzetten wilde, en riep daarom : »Vang, smijt,

*) Geschiedkundig.

slae dood!« *) Tevens gaf hij den voetknechten bevel om bij het eerste teeken onder de menigte te schieten. Een oogenblik week nu het volk een weinig achterwaarts. Had echter Fabricius slechts één woord gesproken, dan gewis waren honderden handen bereid geweest hem uit de macht der geestelijken en soldaten te verlossen. Doch Fabricius meende stil in zijn lot te moeten berusten, en vermaande derhalve zijn vrienden tot vrede. Deze woorden strookten geenszins met het plan zijner aanhangers. Zij hadden gewis gehoopt hem buiten de gevangenis te ontzetten, doch hoewel zij zich een poos stilhielden, was hun verwachting nog niet geheel vervlogen. Zij geloofden, dat als beide slachtoffers eenmaal op den brandstapel stonden, het volk dan zeker tusschenbeide zou komen en hen ondanks henzelfen zou bevrijden.

Men was in de nabijheid van den brandstapel gekomen. De markgraaf liet den mutsaard door een dubbele rij schutters met geladen geweren bezetten, en gaf bevel terstond te schieten, wanneer het volk de gevangenen wilde ontzetten. Nu was Huig Selkert ook voorwaarts getreden, en Fabricius aanzienste, beet hij hem in 't oor: »Straks zullen wij afrekenen voor de misrekening in juffer Margriets vertrek.«

De gevangene zuchtte en den blik ten hemel richtende, zei hij: »Er komt eenmaal een afrekening voor u. Bekeer u van uw booze werken, eer het te laat is.«

»Houd uw mond, ketter,« sprak een der geestelijken, dien wij reeds bij de kantverkoopster aantroffen, »uw woorden zijn te gruwelijk dan dat wij ze kunnen aanhooren. Over een paar uren kunt gij zooveel spreken als gij wilt.«

»Juist, als hij verbrand is,« voegde er een ander bij. »Ik zeg altijd wat pater Eusebius zegt: Wij moeten dien ketters zoo spoedig mogelijk den mond stoppen. Komaan, beul, doe uw werk!«

De beul met zijn handlangers naderde en wilde hen wegvoeren, doch Fabricius en Lubert knielden eerst neder om den Heer in den uitersten nood te bidden. Dit liet men hun

*) Brandt, Hist. der Ref. I, 295.

echter niet toe. Men rukte hen terstond naar den brandstapel, drong hen aan den paal, waaraan zij met een ijzeren keten werden vastgehecht, en alsof dit nog niet genoeg was, wierp men hun een stroop om den hals, om hun het spreken en bidden te beletten.

Wel ging er een kreet van verontwaardiging op uit het volk, doch niemand had op dit oogenblik den moed een hand uit te steken. Daar hoorde men eensklaps een stem het volgende zingen :

Uyt de diepten, o Heere,
Mijner benauwtheyt groot,
Roep ick tot U gaer seere,
In mijnen angst en noot.
Heer, wilt mijn stem verhooren,
Want het nu tijd sijn sal:
Laat komen tot uw ooren
Mijn klachtig bidden al.

Nauwelijks was de eerste regel van den honderddertigsten Psalm aangeheven, of de geheele menigte stemde mede in. Terstond daarop zong men het volgende uit den tweeënveertigsten Psalm :

Waarom wilt gij u soo quellen,
En beroert sijn, o siel mijn?
Wilt gantsch uw hoop op Godt stellen,
Van u sal Hij gedanckt zijn:
Als Hij door sijn aanschijn klaar
Sal wech nemen uw kruys swaer.
Dies, o Godt, van mij niet wijcket,
Want mijn hert mij gantsch beswijcket.

De markgraaf en de geestelijken stonden te trappelen van woede.

»Zwijgt !« bulderde hij ten laatste, »of ik zal bevel geven u neer te schieten !«

Doch het volk, eenmaal uit den band gesprongen, stoorde zich niet aan deze bedreiging ; het zong maar voort. Nu werd het bevel tot schieten gegeven ; doch de uitkomst was geheel anders, dan de geestelijken en de markgraaf verwacht

„Zwijgt! of ik zal bevel geven u neder te schieten!”

hadden. Nauwelijks maakten de hellebaardiers en eenige schutters (hoewel deze laatsten met tegenzin) gebruik van hun wapenen, of het volk viel woedend op hen aan. Het eerste slachtoffer van den markgraaf was de wapensmid, die juist gereed stond de omstanders tot vrede te vermanen. De woede des volks was nu niet langer te bedwingen. In een oogenblik vlogen er honderden steenen rechts en links, zóó vinnig, dat niets er tegen bestand was. Het werd een tooneel van ontzettende verwarring; aan de eene zijde begon de houtmijt haar vlammen te verheffen, en de vuurtongen lekten reeds de onschuldige martelaren; aan de andere zijde ontbrandde het vuur des oproers met gloeienden ijver. Plotseling keert de woede des volks zich tegen den beul, en een hagelbui van steenen dwingt hem en zijn handlangers den omtrek des brandstapels te verlaten. Nu worden de schout, de markgraaf en de geestelijken aangevallen. De markgraaf was woedend over den keer, dien de zaken genomen hadden, maar daar hij zag, dat het volk en de schutters gemeene zaak maakten, bleef hem niets anders over dan vriendelijke woorden te geven. »Ey, burgers,« zoo sprak hij, »staet ons bij. Schutters, staet ons bij. Mijn lieve burgers, wij sijn 't niet, die hen dooden, maar des konings gebodt. Siet wat gij doet, 't is des konings gerecht.« Er was echter niemand, die zich aan zijn zijde schaarde. Integendeel, twee, drie steenen suisden langs hem heen, en nu op lijfsbehoud bedacht, drukte hij de sporen in de zijde zijns paards en ontvluchtte zoo ras mogelijk het tooneel van het oproer, door den schout en de wethouderen gevolgd.

»Laat ons de gevangenen ontzetten!« riepen thans verscheidene stemmen.

Een algemeene kreet van goedkeuring weergalmd over de geheele markt, en het volk de steenen wegwerpemde, drong de hellebaardiers, die nog altijd den brandstapel omringden, op zijde, om de houtmijt te bestijgen.

»De ketters zullen ons ontkomen, de ketters zullen ons ontkomen!« gilden de priesters in blinde woede. »Is er dan niemand, die hun het bevrijden der booswichten beletten

wil? Honderd patakons voor hem, die Fabricius den nek inslaat, vóórdat zij hem los hebben !«

»Hier, eerwaarde paters,« klonk een stem, en Huig Selkert plaatste zich voor de geestelijken. »Geef mij het geld en ik zal mijn leven wagen, om dien ketter naar de andere wereld te helpen.«

»Gij hebt ons woord en den zegen der kerk, mijn zoon,« sprak de geestelijke. »Voort, voort, anders is het te laat.«

En Huig Selkert, vlug als een slang, bukte zich, raapte een zwaren moker op, beklom de ijzeren ladder, en niet-tegenstaande de vlammen hem schier grepen, en het volk, dat zijn boos opzet bemerkte had, het hem wilde verhinderen, hief hij den zwaren hamer op en trof den martelaar boven op het hoofd. Nu wilde hij ook Lubert een dergelijken slag toebrengen; doch men had reeds de ladder beklommen en wierp hem er achterover af. Men bond zijn handen en voeten op den brandstapel vast, en liet hem zoo liggen, terwijl anderen zich beijverden Fabricius en Lubert van hun ketenen te ontdoen.

Helaas, men was voor Fabricius te laat gekomen! Huig Selkert had het hoofd van dezen martelaar geheel gespleten en hem den nek verbrijzeld. Ziende dat nu alle moeite tevergeefs zou zijn, bemoeide men zich niet meer met den predikant, maar wendde alle pogingen aan om Lubert te verlossen, wat dan ook gelukte *). In triumf bracht men den armen kreupele tusschen de menigte door in veiligheid, terwijl men Huig Selkert aan zijn lot overliet, die de ijse-lijkste vloeken en kreten uitbraakte, in het gezicht van de gruwzame marteling van levend verbrand te worden. Hij riep de geestelijken toe hem te helpen, maar deze waren

*) Brandt beschrijft den dood van Fabricius aldus: „Dus liet men 't vier, dat al ontsteeken was, branden; en sag er den man (want het brandde seer langsaem) schoon hij soo doodlijk gequetst was, nog lang in leven, sijn hoofd verroeren, sijn mondt en lippen en handen open- en toe-doen, totdat hij eindelijk in 't vier vallende, den geest gaf. Echter bleef daer dat afgemartelt en schrikkelijk mismaakt lijk, naar 't blussen van 't vier wel acht uren leggen, tot een deerlijk schouwspel van vrlenden en vijanden. Dan ten laetsten wierdt het aan een grooten steen gebonden en in de Schelde verzonken. Dusdaenig was het einde van Christoffel abricius.

reeds lang gevlucht. Daar lag hij nu aan de verschrikkelijkste folteringen ten prooi, terwijl het volk in brooddronkenheid rondom den brandstapel danste. De Heer echter had nu geen lust in zijn dood. Hij wilde hem nog een tijd der genade en der bekeering geven.

Het geschrei van Huig Selkert was ter oore gekomen van Floris Berthem, die juist weder de markt had bereikt, nadat Lubert in veiligheid was gebracht. Nauwelijks verneemt hij de jammerklachten van zijn vijand, den moordenaar van zijn vriend, of alles vergetende, vliegt hij tusschen het dansende volk door en bestijgt de ladder. Het was hoog tijd, daar de vlammen reeds om de bovenste sporten heen speelden en de kleederen van den booswicht reeds hadden aangetast. Nog eenige oogenblikken, — en Huig Selkert had reeds nu de straf voor zijn moord met een afgrijselijken dood moeten boeten. Zonder zich lang te bezinnen of zich om het dreigende gevaar te bekommeren, reet Floris Berthem de touwen los, die den dronkaard gevangen hielden en die door het vuur reeds gezengd waren; hief hem, hoewel met groote inspanning op, droeg hem op zijn schouders de ladder af en trachtte den zwaren last nog verder te torsen. Doch nauwelijks ziet dit het volk, of de oude woede schijnt tegen Huig Selkert weder te keeren, en Floris Berthem heeft al zijn welsprekendheid en krachten noodig om te verhoeden dat men den ellendige in het water werpt. Gelukkig ontkomt hij dit gevaar, en nu ijlt Floris Berthem met Huig Selkert naar de woning eens vriends, waar hij Lubert vindt, wien hij Huig Selkert ter verpleging overgeeft.

Het volk intusschen bevond zich nog op de markt, en naarmate nu de vlammen van den brandstapel zich hoog in de lucht verhieven, vermeerderde ook de opgewondenheid der scharen. Mannen, vrouwen en kinderen dansten rondom de houtmijt, en in plaats van psalmen, zongen zij thans liederen, in welke met de geestelijkheid den spot gedreven werd.

Op eenmaal ontstaat er een buitengewone beweging onder het volk. Men dringt elkaar van de markt af en honderden kreten worden hoorbaar.

»Weg met de priesters ! Weg met de inquisitie ! Weg met de verraders ! Weg met lange Margriet !«

En onder een woest getier trekt de volkshoop door de straten, werpt de glazen in bij den schout, dringt naar den kerker, welke met overrompeling bedreigd wordt, en men begeeft zich op weg naar het huis van juffer Margriet, de kantverkoopster.

IX.

DE VLOEK DER SLANG.

Juffer Margriet bevond zich niet in haar woning. Sedert het oogenblik dat zij het loon haars verraads ontvangen had, was het met haar gegaan als met Judas. Zij werd met bittere wroeging vervuld en kon geen uur rust smaken. Haar huis werd haar te eng, en hoewel zij trachtte vrede te vinden bij haar schatten, werd juist de aanblik van die rijkdommen voor haar een bron van verwijt. Het was haar of op elk muntstuk de woorden gegrift waren : gij hebt onschuldig bloed verraden. Zij kon het dan ook niet langer in haar huis uithouden. Zij sloot haar winkel, verbergde al haar goud en zilver in haar zakken en ontvlood een woning, waar zelfs de wanden tegen haar getuigden.

Zij sloeg eerst den weg in langs de kade, maar toen zij uit de verte het geschreeuw van het volk vernam, hoopte zij in het gewoel de stem haars gewetens te kunnen verdooven. Derhalve richtte zij haar schreden derwaarts ; doch nauwelijks herkende haar het volk, of onder wild getier viel de menigte op haar aan.

»Daar is Margriet, daar is lange Margriet, de verraderes ! In het water met haar !« riep een uit het volk

»Neen, dat is te goed voor haar !« schreeuwde een ander.
»Ophangen, ophangen, dat is het beste !«

»Waartoe zouden wij zooveel omstandigheden met haar maken?« riep een derde, en terstond ontving de kantverkoopster een steenworp.

»Ja, ja, steenigen is het beste!« klonk het van alle kanten, en weldra werd de kantverkoopster met een regen van steenen overladen, die haar verscheidene wonden toebrachten. Jammerend en gillend wilde zij het volk ontwijken, doch dit was haar niet meer mogelijk, want zij was reeds van alle zijden omringd. Het gevaar werd hoe langer hoe grooter voor haar, en zij zou gewis haar leven hier gelaten hebben, ware er niet onverwachts verandering gekomen. Terwijl zij zich namelijk met geweld een uitweg door de menigte zocht te banen, ontviel haar door de hevige worsteling een zak met karolijnen, en nauwelijks zag dit het volk, of ieder wierp zich met gretigheid op den grond, om zich iets van dit geld toe te eigenen. Men dacht nu niet meer aan het mishandelen van de eerbare kantverkoopster; elk was er slechts op bedacht de meeste zilverstukken te bemachtigen, en zij, die eerst gemeene zaak hadden gemaakt, begonnen nu elkander het bezit van een enkel stuk zilver te betwisten. Ziedaar het wuffe volk, dat niet in de vreeze Gods staat!

Margriet echter was besloten, zoowel haar leven als haar eigendom duur te verkoopen. Niet lettende op de vuistslagen, die zij ontving, duwde zij met haar spitse ellebogen de knapen en de mannen weg, en gebruikte zelfs haar tanden, wanneer een der bespringers haar een karolijn wilde ont-rooven. Toch gelukte het haar niet één stuk terug te krijgen, en tandenknersend van woede viel zij op haar aanvallers aan. Dit was te veel voor het volk, dat nu al de karolijnen opgeraapt had.

»Hoe!« riep er een, »wil zij ons aanvallen? Komaan, mannen, slaat haar dood. Zij verdient niet beter.«

»Kleedt haar uit, kleedt haar uit,« riep een ander, die door het verkregen geld begeerig geworden was, »zij heeft wellicht nog meer geld bij zich!«

»Ja, ja, dat is goed!« herhaalden eenige stemmen.

Dadelijk vielen verscheidene mannen op haar aan, en

wierpen haar ter aarde, en in weerwil van den hevigen en wanhopigen tegenstand der kantverkoopster gelukte het hun haar zakken los te snijden. Nu rolde het geld naar alle kanten onder de menigte. Patakons en karolijnen, gouden en zilveren stukken gingen van de eene hand in de andere. Men viel over elkander heen, om nog meer machtig te worden. Vergeefsch waren de pogingen van juffer Margriet om iets te behouden. Bedekt met wonden, hier en daar gekneusd en ontwricht, lag zij daar op de steenen, onmachtig om een lid te verroeren, terwijl het volk onder tieren en schreeuwen zich over den verkregen buit vroolijk maakte. Uitgeschud en beroofd van al haar schatten, die zij zoowel op eerlijke als oneerlijke wijze verkregen had, mocht zij wel een voorwerp van deernis en mededoogen genoemd worden. Gelukkig evenwel dat er nu een medelijdend hart was, dat zich over de kantverkoopster ontfermde. Een uit de menigte trok haar uit het gedrang van het woeste volk, sukkelde met haar eenige straten door en bracht haar in een woning, waar zij veilig was voor de aanslagen harer vijanden.

De menigte intusschen, wier hebzucht was opgewekt, wilde zich met het weinige, dat zij bij de kantverkoopster gevonden had, niet tevreden stellen. Hier en daar ontstond gemor, omdat de een meer dan de ander, of de een veel en de ander niets gekregen had. Men begon reeds te twisten en elkander onderling te berooven, toen iemand uitriep:

»Misschien bezit de kantverkoopster nog meer goud en zilver. Laat ons naar haar huis gaan!»

In een oogenblik was het volk tot bedaren gebracht; het verheugde zich in het vooruitzicht zijn begeerlijkheid te kunnen voldoen en trok zingende en schreeuwende door de straten, totdat het de woning van juffer Margriet bereikt had.

»Het nest is gesloten!» riep er een, schijnbaar teleurgesteld.

»De vogel is er alleen uit, en dus zullen we het nest wel krijgen!» riep een ander.

»Ja, maar de aap zit er nog in,« merkte een spotboefraan.

»Hoe komen we er echter in! Al de luiken zijn gesloten, en stevig ook!«

»Laat ons ze open rammeien!«

»Ik weet beter,« riep een man, die zich vooruitgedrongen had. »Er is in 't steegje een zijtrap, langs welke men naar het achtervertrek van lange Margriet komen kan. Laat ons daarheen gaan!«

»Goed, goed!« schreeuwde het volk. »Vooruit maar, de steeg in!«

En de geheele volkshoop drong het nauwe steegje binnen.

»Hier is de trap! Zij staat open! Komaan, vooruit, naar boven!«

Allen drongen en verdrongen elkander, om het eerst de trap te bereiken. De hoop om schatten te vinden werd hoe langer hoe levendiger, en naarmate zich moeilijkheden in den weg stelden, verdubbelde het volk zijn pogingen. De trap bezweek bijna onder het gewicht van zooveel menschen, die het huis binnengestormd waren en weinig was er noodig om de deur open te breken, die naar Margriets achterkamer geleidde.

Zeer was echter de woeste hoop teleurgesteld. Men had gemeend de muren, de tafels en stoelen vol kostbaarheden aan goud of zilver te vinden, en in plaats daarvan ontdekte men niets dan eenige armzalige kleedingstukken en wat versleten huisraad.

»Het wijf heeft gewis haar geld in kisten en kasten geborgen!« riep een stem.

»Misschien zit het in of onder de bedstede!« sprak een ander.

»Laat ons alles onderzoeken!« schreeuwden verscheidene stemmen, »en als wij niets vinden, dan zullen wij wat er is kort en klein slaan.«

En nu ging het er woest toe. Geen stuk huisraad bleef gespaard. De kast in den muur werd opengebroken, het kistje uit elkander geslagen en de weinige sieraden, welke het bevatte, onder den hoop verdeeld. Bedden werden opengesneden; alle schuilhoeken doorzocht, en toen men in het

achtervertrek niets vond, ging men den winkel binnen, waar de arme kantdoozen het ontgelden moesten. De deur naar buiten werd geopend, en toen nu de op straat staande menigte ook binnendrong, bleef er geen stuk gespaard. De kostbaarste kanten werden, van spijt omdat men geen geld vond, aan stukken gereten en in den wind geworpen; linten, mutsen, kapsels, doozen, kragen en kunstig gemaakte bloemen vlogen her- en derwaarts, en toen eindelijk het volk verzadigd was van plunderen, verliet het zingende en schreeuwende het huis. De wereld had haar rekening met juffer Margriet ver-effend. De kantverkoopster was plotseling van haar gewaande hoogte in de diepste ellende gestort.

Zou er nu nog een komen, die een groote rekening met haar vereffenen zou? De schuldeischer had zich reeds gemeld: het geweten had met luide stem gesproken, en eerlang zou Margriet het ondervinden, dat de Heer zijn aangezicht van de huichelaars afwendt en hun toeroept: »Gaaf weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt, Ik heb u nooit gekend.«

Het was nacht. De straten, die den ganschen dag door een oproerige menigte waren bezet geweest, schenen thans uitgestorven te zijn. Alleen zag men hier en daar een sterke afdeeling voetknechten, welke de gevluchte schout uit Mechelen had ontboden, met bevel om allen, die zich zonder verlof buiten waagden, gevangen te nemen. Het volk had zich echter tegen het vallen van den avond verstrooid, en wie nog lust betoonde, vóórdat het krijgsvolk binnengerukt was, door de straten te tieren en te zwieren, werd door geduchte regenvlagen gedwongen ergens een veilige schuilplaats te zoeken. Het was een van die nachten, in welke de herfst afscheid neemt van den zomer, en gewoonlijk gaat dit met onweder gepaard. Althans nu was dit het geval. Van tijd tot tijd ratelde de donder in de lucht en weergalmde door de eenzame straten, terwijl de bliksemstralen elkander snel opvolgden en menigen bewoner met schrik vervulden.

In zeker huis, niet ver van de markt, waar nog de asch der houtmijt smeulde, zaten verscheidene mannen bijeen.

Onder hen merken wij op Floris Berthem en Lubert, benevens eenige andere vrienden der gemeente, die heden een dag van smart en hartzeer beleefd hadden. Op een rustbank lag iemand, met het aangezicht ter aarde gekeerd, die wat zijn stem betref niet meer op een mensch geleek, want het geluid, dat hij maakte, was dat van een brullend dier. Hij was bijna geheel ontkleed, en het scheen dat hij vele wonden had, die hem beletten eenig kleedingstuk te dragen. En inderdaad was dit het geval. De rampzalige Huig Selkert, de dronkaard en moordenaar (want deze was het), had geen plek aan zijn lichaam, die niet met diepe brandwonden bedekt was. Vooral zijn rug had ontzettend geleden, en zijn voeten waren schier verkoold. Nu lag hij daar ten prooi aan vreeselijke smarten, brullende als een gewond dier. Het was den bewoner des huizes, die tot de gemeente behoorde, en bij wien, door een merkwaardigen samenloop van omstandigheden Lubert, Huig Selkert en Margriet waren binnengedragen, niet doenlijk geweest den doodelijk gewonden moordenaar eenige verzachting voor zijn pijnen aan te bieden; nog minder luisterde de ellendige naar het vriendelijke woord, dat Floris Berthem en Lubert hem toespraken. Onder de afgrijselijkste vloeken bracht hij aldus een paar uren door, en eindigde zijn leven met zichzelf te verwenschen.

Een geheel ander tooneel wacht ons in een belendend vertrek. Daar staan eenige vrouwen rondom een wezen, dat op den grond ligt uitgestrekt en van tijd tot tijd als een zinneloze op een ellendige wijze rondkruipt. Dat wezen is Margriet de Deuze, de weleer zoo rijke kantverkoopster. Haar had de vloek getroffen voor haar verleiding en huichelarij, haar verraad en haar ongerechtigheden. De wanhoop had zich van haar meester gemaakt. De wonden, die zij bekomen had, veroorzaakten haar niet zooveel pijn als de worm, die in haar binnenste kwaagde. Zij had zoowel in de vergadering der gemeente als in de afzonderlijke gesprekken met Fabricius en diens vrouw de waarheid en de liefelijke stem des Evangelies gehoord, die haar vermaand had

zich tot God te bekeeren en afstand te doen van haar booze werken ; — doch zij had niet gewild, zij had den Heiligen Geest, die haar tot Jezus wenschte te leiden, met kracht tegengestaan en toegegeven aan de inblazingen van het booze hart, dat haar tot gierigheid en zonde tegen God aandreef. Dat was de worm, die in haar binnenste knaagde en haar levend verteerde. Er werd voor haar een stem hoorbaar, dat zij de oorzaak was van den dood eens onschuldigen, dien zij verraden had.

Tevergeefs trachtten de vrouwen haar door het Woord Gods op te beuren, en toen straks Floris Berthem en Lubert de kamer binnentraden, vermaanden dezen haar de toevlucht tot Jezus te nemen, die te allen tijde en voor alle zondaren een veilige toevlucht is. Doch niets en niemand vermocht iets op haar. Zij wentelde zich gedurig op den grond, uitroepende : »Mijne misdaad is te groot dan dat zij vergeven worde ! Ik ben vervloekt om het bloed eens onschuldigen !«

»Twijfel niet aan de groote liefde van Jezus,« zeide de goede Lubert, wiens hart van medelijden wegkromp, »twijfel niet. Is uw misdaad groot, Jezus' liefde, die eindeloos is, is veel grooter !«

»Neen, neen !« riep zij uit, terwijl zij zich van angst en benauwdheid de haren uitrukte, »voor mij is er geen genade meer ! Ik ga verloren, verloren, verloren !«

Ontzettend was de uitwerking dezer woorden op het vrome gemoed der omstanders, die zoo gaarne troost en verkwikking aanboden. Ieder sloeg de handen verslagen te zamen, want zulk een deerniswaardig schouwspel hadden zij nog nooit gezien. Welke pogingen zij dan ook verder aanwendden, alles was tevergeefs, en zij moesten vreezen dat de waarheid der woorden in vervulling was gekomen :

»Zoo wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slachtoffer meer over voor de zonde.« Hebr. 10 : 26.

»Laat ons nederknielen en den Heer bidden voor deze arme zondares,« sprak de bewoner des huizes, die inzonderheid getroffen was, zoowel door de treurige geschiedenis

van den dag als ook door hetgeen daar straks was voorgevallen ; »laat ons nederknielen ; de Heer is niet ver van een iegelijk, die Hem aanroept.«

Terstond was ieder hiertoe bereid, en zij knielden allen neder rondom juffer Margriet, die als levenloos en wezenloos op den grond lag. Doch nauwelijks werden de eerste woorden van het gebed in de kamer gehoord, of de kantverkoopster richtte zich op, zag met verwilderde oogen de biddenden aan, en riep gillende uit :

»Houdt op, houdt op ! Ieder woord dat gij spreekt is een vlam, die mij verteert. Houdt op, houdt op !«

En toen nochtans de vrienden hun gebed voortzetten, in de hoop dat de Heere vrede aan deze zondares zou schenken, begon zij luid te gillen en te schreeuwen, als een bezetene. Zij drong door den kring der biddenden heen, sloeg zich met de vuisten in het aangezicht, en naar de deur ijgende, opende zij deze ; en eer de vrienden het verhinderen konden, verdween zij in de schaduwen van den nacht.

Eenige dagen later troffen eenige houthakkers een vrouw aan, die er zoo wild uitzag, dat zij haar eerst voor een tooverheks hielden, maar toen zij naderbij gekomen waren, bespeurden zij, dat de ongelukkige, helaas, althans volgens hun meening, van haar verstand was beroofd. Zij hadden haar voedsel en huisvesting aangeboden, maar zij had het geweigerd, uitroepende : »Gaaf weg van mij, gaaf weg van mij ! Mij heeft Gods vloek getroffen !« De menschen hadden zich toen, volgens het Roomsche gebruik, gekruist en waren haar ontvloden.

Die arme vrouw was de gewezen kantverkoopster Margriet de Deuze. Sedert het oogenblik dat zij onzen vrienden ontvlucht en aan het oog der soldaten ontsnapt was, had zij in de omstreken der stad, in de bosschen en velden rondgedwaald, overal rust zoekende en nergens rust vindende. Als een gejaagde werd zij voortgezweept, alsof zij zich in het geweld der helsche machten bevond. Evenwel was zij niet zinneloos, neen, juist dit, dat zij bij het volle verstand was, vergrootte de mate van haar wroeging. Zij was zich-

zelve bewust, dat er een vloek over haar uitgesproken was, en dat zij zóó lang Gods goedertierenheid en genade getergd had, dat er nu geen ontkomen meer was aan de macht van den booze, in wiens hand zij zich bevond. Zij zocht den dood door geen spijzen te gebruiken, maar vond hem niet; zij begeerde te sterven, maar de doodsengel verlostte hare ziel niet uit het lichaam. Gejaagd, alsof zij vervolgd werd, lasterde zij God, zoo dikwijls zij ten hemel opzag (Jesaja 8 : 21) en wanneer zij den wind door de takken en de bladeren der boomen hoorde ruischen, meende zij dat de hemelscharen nedergedaald waren, om haar in haar wanhoop te belachen. (Psalm 37 : 13.)

Langen tijd was men haar spoor bijster, doch eindelijk vond men haar in het begin van den eerstvolgenden winter weder. Zij lag aan den zoom des wouds, dood, naakt en als een walgelijk voorwerp. De roofvogels fladderden om haar heen en hadden reeds hier en daar het vleesch uit haar lichaam weggebeten.

Dit was het rampzalig einde van Margriet de Deuze, de kantverkoopster, en aan haar werd de Schrift vervuld, die van alle huichelaren en Belialsdienaren aldus spreekt: »Hun verderf zal haastelijk komen; zij zullen schielijk verbroken worden, dat er geen genezen aan zij.« (Spreuken 6 : 15.)

Wat de overige personen van ons verhaal betreft, van dezen kan ik heden slechts weinig mededeelen.

Daar de landvoogdes een gestrengte strafoefening beval over hen, die deel hadden genomen aan het oproer, en er verscheidenen gehangen werden, keerde Antwerpen eerlang weder tot de rust terug, en wel tot die rust, welke met den geestelijken dood gelijkstaat. Sedert werd binnen Antwerpen nog dikwijls de leer der Gereformeerden gepredikt. In het jaar 1566, kort na de beruchte beeldstormerij, sloot de regeering reeds een verdrag met de Gereformeerden en Lutherschen, en in 1577 werden aan de eersten zelfs eenige kerken voor hun godsdienstoefening aangewezen. Sedert had de Reformatie aldaar eenigen tijd de overhand, doch, helaas, niet

lang. Ook nog in onzen tijd zijn de Protestanten er gering in aantal, doch wij willen hopen, dat het den Heere behagen moge, door het werk der evangelisatie aldaar vele zondaren uit de macht van Rome en de duisternis te verlossen.

De weduwe van Fabricius, den martelaar, scheefte zich kort na het treurig einde haars echtgenoots naar Londen in, waar zij, gelijk men vermeldt, haar dagen in stilheid en rouw heeft doorgebracht.

Lubert overleefde zijn lieve vrienden Fabricius en Herman van der Woude niet lang. Tengevolge van de wonden op de pijnbank hem toegebracht, alsmede door het verdriet in de laatste dagen ondervonden, waren zijn krachten ondermijnd, en eer men nog het schrikkelijk einde van juffer Margriet vernomen had, was hij in vrede ontslapen.

Wat Floris Berthem betreft, dezen hopen wij, hoewel ons tegenwoordig verhaal hier eindigende, later nog eens te ontmoeten.

INHOUD.

Hoofdst.	Bl z.
I. De oude kantwinkel	5
II. Een uur in den nacht	20
III. De slang in het Paradijs	28
IV. De argeloozen verstrikt	33
V. Een dief	45
VI. Het verraad	55
VII. In en buiten de gevangenis	67
VIII. De brandstapel	75
IX. De vloek der slang	84
